

REPUBLIKA SLOVENIJA

***POROČILO O STRUKTURNIH
REFORMAH***

Ljubljana, Oktober 2004

KAZALO

I. UVOD	1
II. STRUKTURNE REFORME NA TRGU PROIZVODOV IN KAPITALA	2
II.A. PRODUKTIVNOST IN RAST	2
Pregled strukturnih indikatorjev lizbonskega procesa	2
II.B.KONKURENCA NA TRGU BLAGA IN STORITEV	3
II.B.1. ODPIRANJE NOVIH TRGOV KONKURENCI IN NADALJEVANJE EKONOMSKE INTEGRACIJE	3
Pravni okvir prostega pretoka blaga in storitev	4
Tehnične ovire pri trgovanju	5
Ostanek ovir čez-mejnim investicijam	5
Javna naročila	6
II.B.2. POLITIKA KONKURENCE, REGULATIVNI OKVIR IN MREŽNE INDUSTRIJE	7
Politika konkurence	7
Državne pomoči	7
Javne storitve in ostale mrežne industrije	8
<i>Telekomunikacije</i>	8
<i>Pošta</i>	9
<i>Javne službe varstva okolja, vodna oskrba</i>	9
<i>Električna energija</i>	10
<i>Zemeljski plin</i>	11
Prometna politika	12
<i>Železniški promet</i>	12
<i>Cestni promet</i>	12
<i>Pomorstvo in zračni promet</i>	13
II.C. POSLOVNO OKOLJE	13
Spodbujanje podjetniškega okolja in zmanjševanje administrativnih ovir	13
Učinkovitost javne uprave	15
Davčna politika	15
II.D. INVESTICIJE V NA ZNANJU TEMELJEČO DRUŽBO	17
Raziskovalno razvojna dejavnost in inovacije	17
Informacijska družba	18
Izobraževanje in usposabljanje	18
II. E. TRG KAPITALA IN FINANČNE STORITVE	19
Razvoj regulacije in zakonodaje za finančne trge in finančne institucije	19
Prestrukturiranje finančnega sektorja	21
III. VPLIV POLITIK NA OKOLJE	22
IV. EKONOMSKA IN SOCIALNA KOHEZIJA	24
V. ZAKLJUČEK	25
PRILOGA	27
ODZIV SLOVENIJE NA PRIPOROČILA ŠIROKIH SMERNIC ZA EKONOMSKO POLITIKO	27

I. UVOD

Slovenija prilagaja svojo gospodarsko strukturo novim evropskim in globalnim razmeram. Konkurenčno gospodarstvo zahteva kvalitetno strukturo javnih financ, liberalizacijo trgov in spodbujanje tržne konkurence ter ustrezno okolje za razvoj podjetništva. Zato Slovenija kot članica Evropske unije svojo nacionalno vizijo in temeljne strateške usmeritve gradi na razvojnih sklepih iz Lizbone, ki imajo za cilj poleg večje konkurenčnosti tudi povečanje zaposlenosti ter skladen socialni in okoljski razvoj.

Ob vstopu v Evropsko unijo se Slovenija nahaja pred vprašanjem, kako izkoristiti nove razvojne možnosti in se izogniti tveganjem, ki jih prinaša članstvo. To pomeni enakopraven vstop na velik notranji trg Evropske unije, integracijo v bolj stabilno in predvidljivo poslovno okolje in povečanje internacionalizacije gospodarstva. Tveganje predstavlja povečana notranja konkurenca in pritisk na uspešnost poslovanja, na makroekonomski ravni pa povečani pritiski na javne finance. V novem gospodarskem okolju so zato ključne strukturne reforme, s katerimi se bo okrepila konkurenčnost. Vlada RS na izzive odgovarja z ukrepi za spodbujanje prestrukturiranja in nadaljevanje liberalizacije gospodarstva ter z ukrepi za spodbujanje gospodarske rasti in zaposlovanja.

Odbor za ekonomsko politiko navaja v letnem Poročilu o strukturnih reformah za leto 2003 naslednja konkretna priporočila za Slovenijo: (i) izboljševanje pogojev za rast produktivnosti, s poudarkom na spodbujanju podjetništva in pospeševanju vlaganj v raziskovalno razvojne dejavnosti in inovacije; (ii) povečevanje konkurence v vseh segmentih gospodarstva, še posebej pa v mrežnih industrijah; (iii) pospeševanje pritoka neposrednih tujih investicij s povečanjem razpoložljivosti stavbnih zemljišč za investicije; (iv) povečanje zaposlenosti, predvsem starejših. Na trg dela je potrebno privabiti več oseb in jih tudi zadržati dlje na samem trgu, še posebno pa so pomembni dodatni ukrepi za spodbujanje zaposlovanja starejših delavcev.

Poročilo o strukturnih reformah Odbora za ekonomsko politiko podaja korekten pregled napredka na področju strukturnih reform in je dobra podlaga za identifikacijo smernic za delovanje v prihodnje. Priporočila Odbora za ekonomsko politiko so ustrezno usklajena tudi s Širokimi smernicami za ekonomsko politiko (ŠSEP).

V preteklem letu so bile ugotovljene pozitivne spremembe v razvoju, ki so med drugim tudi posledica ukrepov, s katerimi se Slovenija odziva na priporočila ŠSEP in Odbora za ekonomsko politiko. Vstop v ERM-II in nadaljnje zniževanje inflacije ustvarjata vse bolj stabilno makroekonomsko okolje. Na konkurenčnost podjetij je pozitivno vplivala povečana rast produktivnosti in zniževanje stroškov po enoti dodane vrednosti, kar se je odrazilo v povečanju deležev na najpomembnejših tujih trgih. Sprejeti so bili ukrepi za izboljšanje učinkovitosti institucionalnega regulatornega okvira in javne uprave, vključno z ukrepi za izboljšanje poslovnega okolja, ter ukrepi za povečanje vlaganj v raziskave in razvoj. Proces liberalizacije mrežnih industrij se je nadaljeval, napredek se odraža na večji konkurenci, še posebno na področju telekomunikacij in energetskega sektorja. Na področju finančnih storitev je bil zaznan napredek pri izvajanju reform na področju regulacije in usklajevanja pravnega reda z evropskimi direktivami, kar je ustvarilo možnosti za povečanje konkurenčnosti sektorja. Institucionalno in finančno je bila okrepljena vloga agencije za spodbujanje pritoka tujih investicij, posebni ukrepi so namenjeni prav problemu razpoložljivosti zemljišč. Aktivna politika zaposlovanja izvaja ukrepe za zaposlovanje posameznih ciljnih skupin, med katerimi so tudi starejši brezposelni.

II. STRUKTURNE REFORME NA TRGU PROIZVODOV IN KAPITALA

Za uspešno delovanje Slovenije v EU so ključne strukturne reforme, s katerimi se bo okrepila konkurenčnost gospodarstva in povečala njegova prilagodljivost. S politikami krepitve konkurenčnosti gospodarstva in prehoda v na znanju temelječo družbo bo Slovenija lažje obvladala tveganja in izkoristila prednosti, ki jih prinaša vstop v novo gospodarsko okolje, in dosegla, da se bosta v naslednjih letih okrepili tako gospodarska rast kot zaposlovanje. Sprejeti proračuni za leti 2004 in 2005 so povečali sredstva za namene, ki najbolj prispevajo k povečanju gospodarske rasti oz. realne konvergence¹: (i) za znanost in tehnološki razvoj za 24.4%; (ii) za pospeševanje in podporo gospodarski dejavnosti za 62.4%; (iii) za infrastrukturo za 16.2%; (iv) za izobraževanje za 10.2%; (v) za aktivno politiko zaposlovanja za 19.9%.

Ukrepi strukturne politike so usmerjeni predvsem na naslednja področja: (i) krepitev konkurenčne sposobnosti in znanstveno tehnološkega razvoja, spodbujanje podjetništva in odprava administrativnih ovir; (ii) povečevanje konkurenčnosti in stroškovne učinkovitosti infrastrukturnih in mrežnih industrij, zlasti na področjih telekomunikacij, pošte, prometa in električne energije, bodisi z učinkovito regulacijo naravnih monopolov, bodisi s privatizacijo in liberalizacijo ob hkratnem vzpostavljanju učinkovitega varstva konkurence in zagotavljanju zanesljivosti oskrbe; (iii) prestrukturiranje nekonkurenčnih panog (tekstilna, usnjarska, jeklarska in živilska industrija) ter uporaba državnih pomoči po regionalnem ključu; (iv) sprejeta davčna reforma, ki znižuje obremenitev dela in zagotavlja spodbude za vlaganja v raziskave in razvoj pri obdavčitvi dobička; (v) povečanje obsega in učinkovitosti finančnih trgov.

II.A. PRODUKTIVNOST IN RAST

Pregled strukturnih indikatorjev lizbonskega procesa

Po strukturnih kazalnikih Evropske komisije, pri čemer v okviru analize Poročila o strukturnih reformah zasledujemo 9 krovnih kazalnikov (od skupno 14), se **Slovenija v primerjavi z evropskim povprečjem bolje** uvršča po stopnji izobraženosti mladih in deležu poslovnih naložb v BDP. Stopnja zaposlenosti je v Sloveniji približno na ravni povprečja evropske petindvajseterice, medtem ko je stopnja dolgotrajne brezposelnosti nižja od povprečja. Pri vseh omenjenih kazalnikih se Slovenija bolje uvršča od večine novih članic EU.

Za povprečjem EU Slovenija zaostaja pri petih od devetih kazalnikov, vendar pa se hkrati po večini kazalnikov uvršča bolje od večine novih članic EU. Zaostanek za povprečjem EU je zabeležen pri splošnih gospodarskih kazalnikih (BDP na prebivalca po kupni moči, produktivnost dela po kupni moči). Na področju inovacijske in raziskovalne dejavnosti Slovenija zaostaja po višini izdatkov za razvojno-raziskovalno dejavnost glede na bruto domači proizvod, na področju trga dela pa glede stopnje zaposlenosti starejših oseb. Stopnja aktivnosti starejših je v Sloveniji med najnižjimi v Evropi in je v veliki meri posledica masovnega zgodnjega upokojevanja v prvih letih tranzicije.

Slovenija je v preteklem letu zabeležila napredek pri petih od devetih kazalnikov, zlasti je uspela zmanjšati zaostanek pri kazalniku produktivnosti dela, nadaljevalo se je tudi zmanjševanje razkoraka do povprečja EU po bruto domačem proizvodu na prebivalca po kupni moči. Delež mladih z dokončano sekundarno stopnjo izobrazbe se je povečal, medtem ko je stopnja dolgotrajne brezposelnosti ostala na približno isti stopnji, kot je bila predhodno leto. **Poslabšanje v primerjavi z letom prej** pa kažejo kazalniki zaposlenosti (stopnja

¹ Podatki se nanašajo na proračun 2004 glede na 2003.

zaposlenosti, stopnja zaposlenosti starejših oseb) ter kazalnik deleža poslovnih naložb v BDP, kar je oboje verjetno posledica večletne sorazmerno nizke stopnje gospodarske rasti. Razkorak do povprečja EU se je povečal tudi na področju inovacijske in razvojne dejavnosti (izdatki za razvojno-raziskovalno dejavnost glede na BDP).

STRUKTURNI KAZALNIKI LIZBONSKEGA PROCESA – IZBOR ZA POROČILO O STRUKTURNIH REFORMAH		
POLOŽAJ SLOVENIJE IN SPREMEMBA GLEDE NA PREDHODNO LETO		
	Slovenija se uvršča bolje ali okrog povprečja EU-25	Slovenija zaostaja za povprečjem EU-25
Izboljšanje (glede na predhodno leto)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stopnja izobrazbe mladine, 2003 (SLO: 90.7%, EU25: 76,8%, EU15: 74%) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ BDP p.c. PPS, 2003 (EU25=100) (SLO: 77.3, EU15: 109.6) ❖ Produktivnost dela v PPS, 2003 (EU25=100) (SLO: 75.7, EU15: 107.2)* ❖ Relativna raven cen, 2002 (EU25=100) (SLO: 75.3, EU15: 103.7)*
Poslabšanje (glede na predhodno leto)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Poslovne naložbe, 2001 (SLO: 23.8% BDP, EU25: 18.0% BDP, EU15: 17.9%) ❖ Stopnja zaposlenosti, 2003 (SLO: 62.6%, EU25: 62.9%, EU15: 64.4%) ❖ Stopnja dolgotrajne brezposelnosti, 2003 (SLO: 3.4%, EU25: 4%, EU15: 3.3%) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bruto domači izdatki za RRD, 2002 (SLO: 1.54% BDP, EU25**: 1.93% BDP, EU15: 1.99% BDP) ❖ Stopnja zaposlenosti starejših oseb, 2003 (SLO: 23.5%, EU25: 40.2%, EU15: 41.7%)

Vir: Eurostat, baza podatkov New Cronos.

Opomba: * Relativna raven cen in produktivnost dela v PPS sta preračuna UMAR na podlagi podatkov Eurostat.

** podatek je za leto 2001

II.B.KONKURENCA NA TRGU BLAGA IN STORITEV

II.B.1. ODPIRANJE NOVIH TRGOV KONKURENCI IN NADALJEVANJE EKONOMSKE INTEGRACIJE

Slovensko gospodarsko je v svetovne gospodarske tokove precej bolj intenzivno vključeno preko trgovinskih tokov kot preko tokov neposrednih tujih investicij (NTI). 56.5-odstotni delež izvoza in enak delež uvoza proizvodov in storitev v BDP v letu 2003² kaže na relativno visoko vključenost slovenskega v svetovno gospodarstvo in na odprtost slovenskega trga tuji konkurenci. V letu 2001 je znašala netehtana povprečna MFN carinska stopnja v Sloveniji 10.8%, medtem ko je bila v EU le 4.7%.³ Z vstopom v EU je Slovenija prevzela skupno zunanjo carinsko stopnjo EU. To pomeni, da je prišlo do nadaljnje liberalizacije slovenskega trga za uvoz iz tistih držav, s katerimi Slovenija ni imela sklenjenih prostotrgovinskih sporazumov. Hkrati je prišlo tudi do povečanja trgovinskih omejitev za nekatere trge ali proizvode, za katere je imela Slovenija pred vstopom dogovorjen ugodnejši režim.

V letih 2001 (412 mio EUR) in 2002 (1,750 mio EUR) je Slovenija zabeležila rekordne prilive neposrednih tujih investicij (NTI). Ti se v zadnjih dveh letih niso ponovili, temveč so se vrnili na nizko raven izpred leta 2001. Leta 2003 so bili prilivi 299 mio EUR, v prvi polovici leta 2004 pa 84 mio EUR. Veliki prilivi v letih 2001 in 2002 so bili predvsem posledica nekaterih večjih akvizicij; le-teh v letih 2003 in 2004 ni bilo. "Greenfield" NTI slej ko prej ostajajo skromne. Konec leta 2003 je bil delež stanja NTI v BDP 20.6% v primerjavi z le 16.9% leto prej. Leta 2002 je na podjetja v tuji lasti odpadlo 17.1% vseh sredstev, 13.4%

² Statistični urad Slovenije

³ Podatki WTO. Pri tem je potrebno opozoriti, da v EU skoraj polovica uvoza poteka po MFN carinski stopnji, medtem ko je v Sloveniji do vstopa v EU okrog 85% uvoza potekalo po preferencialnih sporazumih, torej brez plačila carine. Tehtana povprečna carinska stopnja je znašala manj kot 2%.

vseh zaposlenih, 21.5% vse prodaje in 35.9% vsega izvoza slovenskega podjetniškega sektorja.

Po drugi strani pa je opazen stalen trend povečevanje neposrednega investiranja slovenskih podjetij v tujini; v razdobju 1999-2002 se je stanje slovenskih NTI v tujini povečalo od 625 mio EUR na 1,849 mio EUR (s 3.1% BDP na 7.5% BDP). Odlivi NTI so se povečali od 161 mio EUR leta 2001, na 414 mio EUR leta 2003 in na 133 mio EUR v prvem polletju leta 2004. Večina teh investicij gre v države naslednice SFR Jugoslavije.

Pravni okvir prostega pretoka blaga in storitev

Na področju prostega pretoka blaga in storitev je Slovenija prilagodila svojo zakonodajo pravnemu redu EU. Kar zadeva implementacijo direktiv s področja notranjega trga⁴, ima Slovenija skupaj z Litvo najmanjši transpozicijski deficit med novimi članicami EU. Do maja 2004 Slovenija ni uspela notificirati 87 od skupno 1,528 direktiv, kar predstavlja 5.7-odstotni transpozicijski deficit. EU je sprejela tudi več kot 70 direktiv na podlagi Lizbonske strategije, ki naj bi omogočile večjo uskladitev in skupni zakonodajni okvir s ciljem okrepiti notranji trg, konkurenčnost in potencial za gospodarsko rast. Do konca avgusta 2004 naj bi bilo v nacionalne zakonodaje prenesenih 50 direktiv, Slovenija pa je v popolnosti prenesla 37 direktiv in 8 deloma. Stopnja prenosa lizbonskih direktiv v nacionalni pravni red znaša 74%, kar uvršča Slovenijo med države, ki so zabeležile najboljše rezultate.

Horizontalna upravna infrastruktura za zagotavljanje prostega pretoka blaga⁵ je vzpostavljena⁶ in deluje. Zagotovljena je ustrezna koordinacija in učinkovito delovanje organov nadzora na trgu, ob upoštevanju proporcionalnosti, izvajanju zgodnjih opozoril in izmenjavanju informacij o nevarnih proizvodih.

Na področju prostega pretoka storitev je bil do konca leta 2003 dokončan interni pregled usklajenosti zakonodaje s 43. in 49. členom PES. Na podlagi ugotovljenih neskladnosti so bile izvedene ustrezne prilagoditve zakonskih in podzakonskih aktov ter vzpostavljeno trajno spremljanje usklajenosti z zakonodajo EU.

Slovenija je imela podpisane (preferencialne) sporazume o prosti trgovini s 33 državami⁷, ki jih je morala v skladu s pristopno pogodbo k EU odpovedati. Z dnem pristopa k EU je Slovenija prevzela skupno trgovinsko politiko EU, kar vključuje tudi vse trgovinske sporazume s tretjimi državami, ki jih je EU sklenila do tega dneva. Najpomembnejša za Slovenijo sta stabilizacijsko-pridružitvena sporazuma s Hrvaško in Makedonijo, evropska sporazuma z Romunijo in Bolgarijo, evro-mediteranski in drugi sporazumi⁸.

Prenehanje veljavnosti sporazumov o prosti trgovini, ki jih je Slovenija sklenila z državami naslednicami nekdanje Jugoslavije (Hrvaška, Makedonija, Bosna in Hercegovina), je imelo najpomembnejši učinek na obseg zunanjetrgovinske menjave Slovenije. Negativen učinek je bil nekoliko ublažen zaradi prevzema stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov, ki jih je EU sklenila s Hrvaško in Makedonijo. Učinek prenehanja teh sporazumov na letno gospodarsko rast je ocenjen⁹ na okoli - 0.1 odstotne točke. Vendar je Slovenija hkrati postala deležna

⁴ Internal Market Scoreboard No. 13, July 2004

⁵ Slovenski inštitut za standardizacijo, Slovenska akreditacija, Urad RS za meroslovje, itd.

⁶ Slovenski inštitut za standardizacijo (SIST) je s 1. januarjem 2004 postal polnopravni član v evropskih organizacijah za standardizacijo CEN in CENELEC, Slovenska akreditacija (SA) je z Evropsko akreditacijo (EA) podpisala sporazum o medsebojnem priznavanju akreditacijskih dejavnosti za področje kalibracijskih in preskusnih laboratorijev (EA MLA).

⁷ (i) pridružitveni sporazum z EU (15 držav); (ii) z državami EFTA (4 države); (iii) CEFTA (z Bolgarijo, Češko republiko, Hrvaško, Madžarsko, Poljsko, Romunijo in Slovaško); (iv) z drugimi državami (Estonijo, Latvijo, Litvo, Izraelom, Turčijo, Makedonijo ter Bosno in Hercegovino).

⁸ Slovenija trenutno aktivno sodeluje pri pogajanjih za sklenitev trgovinskih sporazumov z državami Mercosurja, zalivskimi državami, Albanijo in drugimi državami, ki jih v imenu EU vodi Evropska komisija.

⁹ Damjan, Jazbec, Majcen, Polanec, Masten: Ocena makro in mikroekonomskih učinkov vstopa Slovenije v EU, GZS, maj 2003

pozitivnih učinkov sprejema skupne carinske tarife EU, sprostitve medsebojne trgovine z občutljivimi proizvodi v EU, odprave mejnih kontrol in formalnosti ter s tem znižanja trgovinskih stroškov, tako da ocenjujemo, da je neto učinek na gospodarsko rast pozitiven.

Tehnične ovire pri trgovanju

Slovenija je na področju tehnične harmonizacije na reguliranem področju prostega pretoka blaga prenesla že večino direktiv v slovenski pravni red¹⁰, uredbe in odločbe pa so s članstvom Slovenije v EU v neposredni uporabi. Trgovinske ovire na področju notranjega trga se trenutno na ravni EU rešujejo na dva načina, in sicer z nadaljnjo harmonizacijo in z uporabo principa o medsebojnem priznavanju.

Medsebojno priznavanje oziroma veljavnost listin o skladnosti in znakov skladnosti na harmoniziranem področju je Slovenija uredila z Zakonom o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti. Za ureditev neharmoniziranega področja (čl. 28 - 30 PES) pa je dopolnila omenjeni zakon, s katerim je uvedla klavzulo o medsebojnem priznavanju (MRC) za odpravo tehničnih ovir v trgovanju na tem področju.

Za preprečevanje nastajanja novih ovir pri trgovanju je najpomembnejša uveljavitev informacijskega postopka v skladu z direktivo 98/34/ES, ki je bila v celoti prenesena v slovenski pravni red z Uredbo o postopkih notifikiranja na področju standardov, tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti¹¹. S polnopravnim članstvom v EU se je Slovenija v celoti vključila tudi v izvajanje informacijskega postopka, kar obvezuje pristojne nacionalne organe, da vse udeležence v informacijskem postopku obveščajo o svojem programu priprave standardov in tehničnih predpisov, ter jim nalaga obveznost mirovanja.

Standardizacija še naprej ostaja pomembno orodje v procesu tehnične harmonizacije in bo še pridobila na pomenu z uveljavitvijo nove direktive o varnosti proizvodov. Več kot 99% slovenskih standardov je trenutno osnovanih na delu opravljenem v okviru evropskih ali mednarodnih organizacij za standardizacijo. Slovenski inštitut za standardizacijo s svojimi predstavniki pri tem aktivno sodeluje.

V Sloveniji je s 1. majem 2004 začel delovati tudi nacionalni center SOLVIT¹² kot del sistema, v katerega so vključeni vsi nacionalni centri držav članic EU. Sistem temelji na direktnem medsebojnem sodelovanju javnih uprav oziroma nacionalnih centrov SOLVIT, kar naj bi pospešilo in omogočilo hitrejšo odpravljanje ovir pri prostem pretoku na področju notranjega trga.

Ostanki ovir čez-mejnimi investicijam

Glede na ugotovljene zaostanke so bili ukrepi za izboljšanje Slovenije kot lokacije za tuje investicije v zadnjem letu usmerjeni na tri ključna področja: (i) izboljšanje ponudbe in dostopnosti industrijskih zemljišč, (ii) finančne spodbude za investicije in (iii) institucionalne ureditve spodbujanja tujih neposrednih investicij in trženje Slovenije kot lokacije za NTI.

Razvoj industrijskih con je opredeljen kot ena od prioritet Vlade RS v Enotnem programskem dokumentu. Za izboljšanje stanja se je v letu 2004 tako izvedel prvi razpis iz strukturnih skladov EU in sicer za prenovo, modernizacijo ter izgradnjo javne in komunalne infrastrukture v okviru poslovnih con.

¹⁰ Internal Market Scoreboard No. 13, July 2004

¹¹ Uredba v celoti povzema vsebino direktive ES o postopku informiranja na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov (98/34/ES) kot je dopolnjena z 98/48/ES

¹² SOLVIT je elektronski sistem neformalnega reševanja čezmejnih problemov na področju notranjega trga, ki nastanejo zaradi napačne uporabe prava EU s strani organov javne uprave.

V okviru Programa za pospeševanje konkurenčnosti in podjetništva se je v letu 2004 nadaljevalo izvajanje mednarodno primerljivega sistema nepovratnih finančnih spodbud za tuje investicije, pri čemer so se razpoložljiva finančna sredstva podvojila glede na leto 2003.

Institucionalna ureditev področja se je izboljšala z Zakonom o spodbujanju tujih neposrednih investicij in internacionalizacije, sprejetim v juliju 2004. Zakon vzpostavlja mednarodno primerljive institucionalne podlage za učinkovito spodbujanje tujih neposrednih investicij v Slovenijo in pospeševanje internacionalizacije slovenskih podjetij, definira dejavnosti spodbujanja tujih neposrednih investicij in pospeševanja internacionalizacije podjetij ter določa ustanove za izvajanje navedenih dejavnosti. Je pravni temelj, ki je potreben za vzpostavitev učinkovite infrastrukture javne agencije in mreže predstavništva agencije v tujini, ki bo delovala za doseganje zastavljenih ciljev. Zakon daje pravno podlago tudi za dodeljevanje državnih pomoči tujim neposrednim investicijam.

Javna naročila

Učinkovitost postopkov javnih naročil pomembno določa učinkovitost javnega sektorja. Javna naročila v Sloveniji so v letu 2003 obsegala 423 mrd SIT (1.81 mrd EUR) oziroma okoli 30% odhodkov državnega proračuna ali 7% BDP. Na trgu javnih naročil je bilo v letu 2003 v skupnem številu oddanih 315,600 javnih naročil, pri čemer je bilo naročil velike vrednosti 9,448 in naročil male vrednosti 306,155¹³. Prisotnost tujih ponudnikov je še vedno razmeroma majhna (1.52%¹⁴ od celotne vrednosti naročil), čeprav slovenski trg javnih naročil postaja z vstopom v EU zanimiv za ponudnike iz držav članic. Tako kot v letih 2001 in 2002 sta bila tudi v letu 2003 izmed postopkov¹⁵ oddaje javnih naročil največkrat uporabljen odprti in omejeni postopek, manj pa postopek s pogajanjem.¹⁶

Javna naročila urejata v Sloveniji Zakon o javnih naročilih in Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja.¹⁷ Zakon o javnih naročilih je bil januarja 2004 noveliran z namenom popolne uskladitve z direktivami EU s področja javnih naročil. Od maja 2004 je v uporabi Pravilnik o enotnih obrazcih za vse vrste objav, ki jih morajo naročniki objavljati po Zakonu o javnih naročilih¹⁸.

Uvedba obveznega elektronskega javnega naročanja¹⁹ bo še povečala transparentnost oddaje javnih naročil in vnesla večjo konkurenco na domači trg javnih naročil, kar ob razmeroma togi domači ponudbi pomeni možnost zniževanja cen, ekonomije velikega obsega in posledično še večje gospodarnosti porabe javnih sredstev.

¹³ Zakon o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leto 2003 in 2004 je določil nacionalni mejni prag za oddajo naročila za blago in storitve v višini 10 mio SIT (42,790 EUR) in 20 mio SIT (85,580 EUR) za oddajo naročila za gradnje (mejne vrednosti štejejo brez DDV).

¹⁴ Od celotne vrednosti javnih naročil je bilo oddanih cca. 1.52% naročil t.i. tujim ponudnikom (od tega cca. 1.37% naročil ponudnikom iz EU ter cca. 0.15% naročil ponudnikom izven EU). Slovenski trg javnih naročil pa ni edini, ki je še vedno razmeroma slabo dostopen za zunanje ponudnike. To velja praviloma tudi za vse trge držav članic EU, kjer pretok blaga in storitev na segmentu javnih naročil še vedno ne presega 10 %.

¹⁵ Od celotnega števila (349) rešenih zahtevkov za revizijo postopkov oddaje javnih naročil, ki jih je v letu 2003 rešila Državna revizijska komisija, je bilo za vlagatelje uspešnih zahtevkov 139 (skoraj 40%) od tega je bil v 41 primerih razveljavljen postopek oddaje naročila v celoti, v 54 primerih je bila razveljavljena odločitev naročnika o izbiri ter v 44 primerih delno razveljavljen postopek oddaje naročila.

¹⁶ Odprti in omejeni postopek oddaje najbolj zagotavlja spoštovanje vseh temeljnih načel javnega naročanja. Zakonski pogoji za uporabo postopka s pogajanjem so izjemno restriktivni.

¹⁷ Zakon o reviziji postopkov javnega naročanja ureja med drugim pravno varstvo ponudnikov in javnega interesa v postopkih oddaje javnih naročil. Zakon o javnih naročilih pa med drugim določa obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov pri oddaji javnih naročil za blago, storitve in gradnje (t.i. klasična javna naročila) in obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov na področju oddaje javnih naročil za blago, storitve in gradnje na vodnem, energetske, transportnem in telekomunikacijskem sektorju (t.i. infrastrukturna javna naročila).

¹⁸ Obrazci po tem pravilniku so vsebinsko popolnoma enaki tako za javna naročila, ki jih je potrebno objavljati v Uradnem listu Republike Slovenije, kot tudi za javna naročila, ki jih je potrebno glede na vrednost objavljati tudi v Uradnem glasilu Evropskih skupnosti.

¹⁹ Novela Zakona o javnih naročilih iz leta 2004 predpisuje udeležencem uporabo elektronskega načina objav in razpisov. Za vzpostavitev enotnega informacijskega portala, na katerem bodo potekale t.i. elektronske objave v zvezi z javnimi naročili, velja 12-mesečno prehodno obdobje.

II.B.2. POLITIKA KONKURENCE, REGULATIVNI OKVIR IN MREŽNE INDUSTRIJE

Slovensko gospodarstvo je eno bolj odprtih gospodarstev novih držav članic EU (visoka stopnja trgovinske integracije), zato gibanje cen tržnih proizvodov in storitev odraža stanje relativne učinkovitosti konkurence v sektorjih. Kljub odprtosti gospodarstva pa obstajajo možnosti dodatnega izboljšanja učinkovitosti konkurence v Sloveniji, ki se kaže predvsem pri finančnem sektorju, infrastrukturi in mrežnih storitvah.

Analize mer tržnih koncentracij sektorjev trgovine na drobno kaže v povprečju na nizko mero koncentracije, kar je tudi posledica odprtosti sektorja tuji konkurenci²⁰. Trg električne energije je v Sloveniji 64-odstotno odprt in na njem deluje 5 distribucijskih podjetij, medtem ko za plin velja 50-odstotno odprtje trga²¹. Analiza finančnega sektorja kaže na srednje visoko stopnjo koncentracije, saj je pet največjih bank imelo leta 2003 67.4-odstotni delež trga, merjenega v prihodkih iz bančnega poslovanja. Koncentracija je posledica postopnosti privatizacije bančnega sektorja in integracije slovenskega finančnega trga.

Med ukrepi za povečanje učinkovitosti konkurence je poleg povečanja odprtosti gospodarstva (spodbujanje NTI in nadaljevanje privatizacije) pomembno izboljšanje učinkovitosti zakonodaje, javne uprave in javnih mrežnih storitev, boljše reguliranje trgov in odstranjevanja ovir za vstop oziroma izstop na trg ter konkurenco na trgu.

Politika konkurence

Področje varstva konkurence je s stališča zakonodaje vsebinsko usklajeno s pravnim redom EU, z dnem uveljavitve Uredbe Sveta 1/2003 je bila tudi nacionalna zakonodaja večinoma posodobljena. Urad za varstvo konkurence je v skladu z zakonom opredeljen kot funkcionalno neodvisna institucija z ustreznimi pooblastili, kar mu omogoča učinkovito delovanje na področju nadzora omejevalnih sporazumov, zlorabe prevladujočega položaja in koncentracij podjetij. Odločbe Urada so dokončne, podjetja, ki so obravnavana v postopku, pa imajo možnost pravnega varstva pred Upravnim sodiščem. V funkcionalnem smislu ima Urad vse možnosti samostojnih preiskovalnih dejanj ter samostojnega sprejemanja končnih odločitev. Pristojnosti izrekanja sankcij ima na predlog Urada sicer sodnik za prekrške, z uveljavitvijo novega Zakona o prekrških pa prevzema Urad tudi funkcijo izrekanja sankcij. Glede na nove obveznosti mora Urad povečati administrativno kapaciteto²².

V okviru postopkov je večji del še vedno namenjen presoji koncentracij podjetij. V letu 2003 je bilo tako od 63 sprejetih odločb Urada 54 s področja koncentracij. Struktura obravnavanih primerov se postopno spreminja, večji poudarek bo namenjen presoji zahtevnejših kršitev konkurenčne zakonodaje, kot so kartelni sporazumi in zlorabe prevladujočega položaja.

Poleg Urada za varstvo konkurence, ki je pristojen za izvajanje splošnih pravil konkurence, obstajajo še sektorski regulatorji, ki imajo z zakonodajo določene pristojnosti predvsem pri uvajanju in pospeševanju konkurence na področju mrežnih sektorjev, omenjenih v poglavju o javnih storitvah, in ostale mrežne industrije.

Državne pomoči

²⁰ Mrkaič, Pezdir: Ovire za konkurenco v slovenskem gospodarstvu in ukrepi za odprav. ICK, september 2004

²¹ European Commission, 3rd benchmarking report on the implementation internal electricity and gas market, March 2004.

²² Zagotavljanje ustreznih kadrovskih in finančnih virov je ena najpomembnejših prioritiet za učinkovitejše delovanja Urada RS za varstvo konkurence. V septembru 2004 je bilo v uradu 18 zaposlenih, ki se stalno strokovno izpolnjujejo. Glede na nove obveznosti Urada, ki izhajajo iz modernizacije konkurenčne zakonodaje in dodatnih pristojnosti na področju izrekanja sankcij, bo za optimalno delovanje urada potrebnih vsaj 37 zaposlenih.

Po občutnem znižanju v predhodnih letih se je obseg državnih pomoči v Sloveniji v letu 2003 v primerjavi z letom poprej nekoliko povečal (v primerjavi z BDP: 2002 - 1.44%, 2003 - 1.52%; v primerjavi z zaposlenimi: 2002 - 432.4, 2003 - 479.8 EUR). Državne pomoči so v Sloveniji višje kot v EU²³ v primerjavi z BDP (SLO: 0.88%; EU-15: 0.56%), ne pa tudi na prebivalca (SLO: 108 EUR; EU-15: 132 EUR).

Do občutnejših sprememb je v letu 2003 prišlo tudi v strukturi državnih pomoči. Delež pomoči kmetijstvu in ribištvu je močno upadel (2003: 46.8%; 2002: 59.8%), povečale pa so se pomoči transportu, kulturi in energetiki. Največji porast pomoči je pri horizontalnih ciljih (2003: 32.9%; 2002: 24.9%), kar je posledica uresničevanja lizbonskega cilja preusmeritve glavnine državnih pomoči iz sektorskih ciljev v za konkurenco »manj škodljive« horizontalne cilje. Še vedno pa so šibko zastopane regionalne pomoči (2003: 3.7%; 2002: 3.6%).

Za pravilnost dodeljevanja državnih pomoči na nacionalni ravni je tudi po prehodu izključne pristojnosti nadzora nad dodeljevanjem državnih pomoči na Evropsko komisijo še vedno zadolžen poseben sektor v okviru Ministrstva za finance, ki skrbi za svetovanje, vodenje baz podatkov, poročanje ter izobraževanje udeležencev v postopku dodeljevanja pomoči. V letošnjem letu je pripravil šesto redno letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji (za obdobje 2001-2003, vključno s podatki lokalne ravni) ter četrti inventar državnih pomoči za zadnja tri leta.²⁴

Javne storitve in ostale mrežne industrije

Telekomunikacije

Z novim sistemskim Zakonom o elektronskih komunikacijah, sprejetim aprila 2004, je področje telekomunikacij liberalizirano v skladu z zakonodajo EU. Odpravljene so vse izključne in posebne pravice kateregakoli subjekta na trgu²⁵, vstop na trg je enostaven, kar je zelo pomembno za nove operaterje v pogojih popolne sprostitev trga. Uveljavljena je vrsta mehanizmov za uravnavanje odnosov na trgu, neodvisni regulatorni agenciji pa so naložene večje obveznosti pri zagotavljanju konkurenčnosti in sodelovanje tako z Uradom RS za varstvo konkurence kot tudi z regulatornimi organi v EU.

Konkurenca obstaja na vseh segmentih telekomunikacijskega trga, razen v fiksni telefoniji za notranje klice. Poleg monopolnega operaterja sta v letu 2002 dovoljenje za opravljanje teh storitev pridobila še dva operaterja, ki pa še nista vstopila na trg. Po uveljavitvi systemskega Zakona o elektronskih komunikacijah je prijavilo opravljanje fiksnih javnih telefonskih storitev pet podjetij, ki pa še niso pričela z opravljanjem storitev.

Pomembna konkurenca Telekomu Slovenije so postali ponudniki govornih storitev preko protokola IP (VoIP; 22 operaterjev) in operaterji mednarodnih prenosnih omrežij s ponudbo posredovanja mednarodnih klicev (11 operaterjev). Na področju mobilnih javnih radijskih storitev delujejo 3 operaterji²⁶. Dva operaterja imata status operaterja s pomembno tržno močjo. Primerjava tržnih deležev (glede na skupne prihodke) s predhodnim obdobjem kaže, da se je tržni delež največjega operaterja zmanjšal za 2 odstotni točki na 76%.

Ozkopasovni dostop do interneta je v Sloveniji zelo razširjen (45 priključkov na 100 prebivalcev), na trgu pa deluje 10 operaterjev, od katerih nihče nima večinskega deleža (novi operaterji imajo 56–odstotni tržni delež). Na področju širokopasovnega dostopa narašča

²³ Primerjave so brez državnih pomoči železniškemu prometu.

²⁴ Inventar državnih pomoči vsebuje podatke o shemah, pravnih podlagah, instrumentih in dodeljenih višinah pomoči. Iz inventarja je razvidno financiranje posameznih ukrepov po letih ter s tem dinamika porabe sredstev.

²⁵ Podrobno so razdelani postopki, ki zagotavljajo večjo konkurenčnost in nalagajo operaterju s pomembno tržno močjo določene obveznosti.

²⁶ 1 na področju NMT, 2 na GSM, 3 na DCS in 1 na UMTS.

število priključkov preko ADSL, kableskega omrežja in drugih tehnologij (3 priključki na 100 prebivalcev). Največji ponudnik (Siol) zavzema 66-odstotni in drugi operaterji 34-odstotni tržni delež. Število priključkov ADSL se je v letu 2003 podvojilo in še raste, delež konkurenčnih ponudnikov se je v letu 2004 skokovito povečal in je 1. julija znašal 8.4 %.

Agencija za pošto in elektronske komunikacije je neodvisni regulatorni organ, ki izvaja naloge nadzora na trgu telekomunikacij. Pristojna je za izdajo sekundarne zakonodaje kot izvedbenih predpisov sektorskih zakonov in sprejem obvestil za vstop na trg telekomunikacijskih in poštnih storitev.

Agencija za pošto in elektronske komunikacije je v marcu leta 2002 uvedla program postopnega uravnovešanja cen na telekomunikacijskem trgu. Pri medomrežnem povezovanju s fiksnim javnim telekomunikacijskim omrežjem je vplivala na uvedbo dveh dodatnih nivojev povezovanja, to je poleg dvojnega tranzita še na uvedbo enojnega tranzita in lokalnega nivoja ter uvedla tudi tri nivoje cen medomrežnih povezav. Temu je še v letu 2003 sledilo pomembno znižanje teh cen, ki so v tem trenutku rahlo pod povprečjem držav v EU. Vplivala je na znižanje cen klicev iz fiksnega v mobilno omrežje ter na občutno znižanje stroškov uporabnikov za dostop do interneta.

Koncesija za opravljanje mobilne telefonije tretje generacije (UMTS) je bila podeljena leta 2001 ponudniku Mobitelu. Zaradi zagotovitve konkurence tudi na tem področju pripravlja Agencija za pošto in elektronske komunikacije razpis za dodatni dve dovoljenji.

Državni delež v Telekomu Slovenije (hčerinski družbi sta Mobitel in Siol), najmočnejšem operaterju na trgu telekomunikacij, znaša 62.53%. Privatizacija dominantnega operaterja še ni bila izvedena zaradi neugodnih razmer na trgu, kar onemogoča prodajo deleža podjetja za primerno ceno. Preučuje se različne možne modele privatizacije za izvedbo privatizacije v letu 2005.

Pošta

Slovenija po gostoti poštna mreže dosega evropsko povprečje tako po geografskih kot po demografskih kriterijih. Trenutno je na slovenskem poštnem trgu, poleg Pošte Slovenije d.o.o.²⁷, večinskega ponudnika poštnih storitev (edinega ponudnika univerzalnih poštnih storitev), še približno 20 drugih izvajalcev poštnih storitev.

Poštna dejavnost v Sloveniji je v formalno in dejansko usklajena z evropskimi smernicami. Leta 2002 sprejet Zakon o poštnih storitvah, s spremembami in dopolnitvami do maja 2004, je odpravil monopol na področju poštnih storitev in liberaliziral trg in odpravil vse pravne ovire za vstop konkurence. V skladu z zakonom in svojimi nalogami Agencija za pošto in elektronske komunikacije izvaja nadzor nad deregulacijo poštnih storitev.

Javne službe varstva okolja, vodna oskrba

Obvezne državne gospodarske javne službe varstva okolja so službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki, sežiganje komunalnih odpadkov, ravnanje z živalskimi odpadki, zbiranje, predelavo ali odstranjevanje določenih drugih vrst odpadkov, izvajanje meritev, pregledovanje in čiščenje kurilnih naprav, dimnih vodov in zračnikov ter monitoring hidroloških, erozijskih, geoloških, seizmoloških ter drugih geofizikalnih pojavov in monitoring stanja okolja. Nekaj naštetih služb bo v naslednjih nekaj letih sodelovalo pri vzpostavljanju učinkovitega sistema nadzora nad obratovanjem malih in srednjih kurilnih naprav (predvsem tistih na fosilna goriva), ki ga mora Slovenija uvesti do leta 2007. Na

²⁷ Pošta Slovenije je bila v letu 2002 preoblikovana iz javnega podjetja v družbo, ki je v 100% lasti države.

področju ravnanja z odpadki bodo podeljene koncesije še za nekatera specialna ravnanja z odpadki. Tako se bodo izvajalcem javne službe ravnanja z odpadnimi gumami pridružili izvajalci javnih služb ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili, odpadno električno in elektronsko opremo in predvidoma tudi z nevarnimi odpadki, zlasti tistimi, ki nastajajo večinoma v gospodinjstvih, zberejo pa jih izvajalci občinske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki.

Izvajalci državnih služb varstva okolja so koncesionarji. Ta podjetja so pod nadzorom tako uprave kot inšpektorata, za njih pa je značilno tudi sodelovanje s podjetji iz drugih držav EU, ki imajo podobna pooblastila. V teku je projekt stalne elektronske povezave med ministrstvom in izvajalci državnih javnih služb z namenom, da je pregled nad izvajanjem njihovih storitev državni upravi dostopnejši, kar bo gotovo pripomoglo k uvajanju ukrepov večje učinkovitosti, tako ekonomske kot okoljske.

Stanje na področju občinskih javnih služb varstva okolja, ki se nanašajo na oskrbo s pitno vodo, ravnanje s komunalnimi odpadki in odvajanje ter čiščenje komunalne odpadne vode, še ni najboljše. Vprašljiva je predvsem razdrobljenost teh javnih služb, ki jih je v zadnjih nekaj letih v povprečju opravljalo 62 izvajalcev²⁸. Večina od njih je organizirana kot javno podjetje, katerih lastništvo je v celoti občinsko ali so režijski obrati. Preostala so podjetja bodisi v 100% lasti zasebnega kapitala ali v mešani lastnini. Ob večinskem zasebnem kapitalu je za opravljanje službe podeljena koncesija. Z nadzorom nad stroškovno učinkovitostjo in usmerjanjem občin v skupne investicije in povečevanjem območja izvajalca javne službe želimo vzpostaviti pogoje za zvišanje učinkovitosti in večjo strokovnost izvajalcev, saj so zahteve, ki jih morajo izpolnjevati iz leta v leto večje. Poleg opravljanja lokalnih javnih služb večina izvajalcev v Sloveniji izvaja še druge (dobičkonosne) dejavnosti, kar velikokrat pomeni nezadostno preglednost nad izvajanjem javnih služb. V pripravi je pravilnik o oblikovanju cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki naj bi z natančnejšim razločevanjem med stroški tržne in javne dejavnosti razreševal tudi to problematiko.

Do konca leta 2004 bodo na področju izvajanja občinskih javnih služb varstva okolja izdelani operativni programi, katerih namen je zagotoviti pogoje za delo tako, da bodo izpolnjene zahteve glede odlaganja komunalnih odpadkov ter odvajanja odpadne komunalne vode na prednostnih območjih.

Električna energija

Največji domači proizvajalec električne energije je z okoli polovično slovensko proizvodnjo Holding Slovenske elektrarne²⁹, z okoli 40% mu sledi Nuklearna elektrarna Krško, ostalo električno energijo pa proizvedeta dve sistemski termoelektrarni in več manjših kvalificiranih proizvajalcev. Kvalificirana proizvodnja³⁰ in ostala³¹ prednostno dispečirana proizvodnja sta lani pomenili 11.2% celotne slovenske proizvodnje električne energije.

V maju 2004 so bile sprejete spremembe in dopolnitve Energetskega zakona, s katerimi se je s 1. julijem 2004 trg električne energije odprl za vse odjemalce, razen gospodinjstev. Število upravičenih odjemalcev, ki si lahko prosto izbirajo dobavitelja in jih je bilo do tedaj okoli 8,000, se je močno povečalo. Poraba elektrike upravičenih odjemalcev se je s tem s skoraj 68% celotne slovenske porabe povečala na okoli 75%, kar predstavlja stopnjo odprtosti trga.

²⁸ Primerjalno z drugimi podobnimi ureditvami javnih služb na tem področju v EU bi morale učinkovito podjetje izvajanja občinske javne službe varstva okolja imeti v oskrbi najmanj 100,000 prebivalcev.

²⁹ Od poletja 2001 poslujejo velike hidroelektrarne in dve termoelektrarni v okviru Holdinga

³⁰ Iz obnovljivih virov, odpadkov in iz elektrarn z nadpovprečnim izkoristkom

³¹ Sproizvodnja in termoelektrarna, ki koristi ugodnost zaradi uporabe domačega vira do 15% primarne energije

V Sloveniji imamo enega sistemskega operaterja prenosnega omrežja (že pravno ločen) in pet regionalnih operaterjev distribucijskih omrežij (trenutno računovodsko ločeni³²).

V letu 2003 je bila za upravičene odjemalce dejansko možna izbira dobavitelja. Na trgu na debelo so nastopala štiri slovenska podjetja³³, del odjemalcev pa je energijo kupil v tujini, predvsem v Avstriji, kjer so cene nekoliko nižje, a je neto prenosna zmogljivost zaradi omejenosti prenosnega omrežja v Avstriji omejena. Uvožene je bilo 24% slovenske porabe. Za dodeljevanje omejenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti je za polovico zmogljivosti pristojen slovenski sistemski operater prenosnega omrežja, za drugo polovico pa sosednji operater. V letu 2003 je na razpisih dobilo dostop do čezmejnih prenosnih poti 16 upravičenih odjemalcev in 5 proizvajalcev električne energije, naknadno pa so bile še nekaterim dodeljene t. i. nezagotovljene zmogljivosti. Slovenski del zmogljivosti je bil razdeljen skladno z objavljenimi pravili, po metodi sorazmernega razdeljevanja zmogljivosti (pro-rata), ki bo po spremembi EU regulative v uporabi do 1. julija 2007. Metoda je takšna, da pridobitev zmogljivosti dejansko pridobijo le večji odjemalci (za uvoz) oz. proizvajalci za izvoz.

Na trgu na drobno je nastopalo predvsem pet lokalnih dobaviteljev, ki so po velikosti primerljivi (od 37 do 10% tržni delež), kar je ustvarilo zadovoljivo konkurenco. Dobavitelja je tako zamenjalo okrog 10% distribucijskih odjemalcev, cene za upravičene odjemalce so se nekoliko znižale.

Z elektriko se je trgovalo tudi na organiziranem trgu, v okviru Borzena. V letu 2003 so se trgovane količine na dnevnem trgu glede na leto 2002 povečale za 45% in so predstavljale 3.1% slovenske porabe, zaradi sušnega poletja pa so bile cene elektrike v povprečju za več kot polovico višje³⁴, cene za upravičene odjemalce so se nekoliko znižale.

Določanje cene za tarifne odjemalce, ki jih določa Vlada RS, poteka skladno z Načrtom povišanja reguliranih cen za leti 2004 in 2005, ki je del vladne protiinflacijske politike. Slovenska cena električne energije za značilnega gospodinjanskega tarifnega odjemalca s 3500 kWh letne porabe brez davka je bila 1. julija 2003 za okoli 15% nižja od povprečja EU-15, medtem ko so se po podatkih Ministrstva za okolje, prostor in energijo domače cene upravičenim, industrijskim odjemalcem lani celo znižale, a še vedno dosti manj zaostajajo za evropskim povprečjem od cen za gospodinjanski odjem.

Zemeljski plin

S sprejemom sprememb in dopolnitev energetskega zakona v aprilu 2004 je Slovenija ustrezno prenesla zahteve iz direktive o notranjem trgu z zemeljskim plinom v svoj pravni red. Na podlagi sprememb energetskega zakona je tako zahtevana pravna in funkcionalna ločitev dejavnosti sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina od drugih tržnih dejavnosti. Dostop do omrežja ni več izpogajan ampak reguliran. Metodologiji za določitev in obračun omrežnine na prenosu in distribuciji mora do konca leta določiti Javna agencija za energijo (regulator) v soglasju z Vlado RS, na podlagi katere sistemski operaterji prenosnega in distribucijskega omrežja izračunajo omrežnino, ki jo potrdi regulator. S 1. julijem 2004 so postali upravičeni odjemalci zemeljskega plina vsi negospodinjanski odjemalci, gospodinjanski odjemalci pa bodo pridobili to pravico 1. julija 2007.

Stanje na področju oskrbe z zemeljskim plinom se kljub 50% odprtosti trga od 1. januarja 2003 ni spremenilo. Še vedno obstaja na področju večjih industrijskih odjemalcev in distribucij en sam dobavitelj, ki s 1. januarjem 2005 ne bo več hkrati opravljal nalog

³² Pravna ločitev se mora izvesti do 1. julija 2007.

³³ 58%, 32%, 6% in 4% delež slovenske proizvodnje

³⁴ K višji ceni je prispevalo večje povpraševanje po elektriki kot posledica večje porabe energije za hlajenje, zaradi hkrati sušnega poletja in nizke proizvodnje hidroelektrarn pa se je večji delež dodatnega povpraševanja pokrival z dražjo proizvodnjo elektrike iz termoelektrarn

sistemskega operaterja prenosnega omrežja. Poleg tega ima večina večjih odjemalcev z njim sklenjeno dolgoročno pogodbo o dobavi zemeljskega plina do leta 2007. Ker pa naj bi v skladu z nacionalnim energetskega programom Slovenija do leta 2015 povečala porabo zemeljskega plina za okrog 70% (predvsem zaradi novih plinskih elektrarn), obstaja možnost novih dobaviteljev predvsem za nove odjemalce. V skladu s temi načrti bo tudi sistemski operater razvijal omrežje tako, da bo omogočen dostop za načrtovane nove porabnike.

Prometna politika

Vlada RS je v juliju 2004 sprejela Resolucijo o prometni politiki Republike Slovenije, ki opredeljuje nujne dejavnosti za odpravo neskladij v dosedanem razvoju prometnega sistema v Sloveniji in časovni okvir, v katerem je potrebno ta neskladja odpraviti.

Železniški promet

Od vstopa Slovenije v EU se ves tovorni železniški promet, vključno s kombiniranim, opravlja kot tržna dejavnost, potniški promet pa je še naprej javna gospodarska služba. V obsegu, kot velja v EU, je sproščen dostop in pristop na javno železniško infrastrukturo. Licence za opravljanje železniškega prevoza, izdane v EU, so priznane v Sloveniji.

Javno podjetje Slovenske železnice, ki se je preoblikovalo v Holding Slovenske železnice, je še vedno edino prevozno podjetje v Sloveniji. Registrirane so bile tri zakonsko določene hčerinske družbe - za potniški promet, za tovorni promet ter družba za opravljanje in vzdrževanje javne železniške infrastrukture. S sprejetim Zakonom o poslovni sanaciji Holdinga Slovenske železnice, d.o.o., ki je omogočil povečanje kapitala družbe, refinanciranje in restrukturiranje kreditov ter zagotovil finančna sredstva za kadrovske sanacije, se je gmotno stanje družbe izboljšalo. Direkcija za železniški promet se je preoblikovala v Javno agencijo za železniški promet, ki ji je bilo dodeljeno upravljanje javne železniške infrastrukture. S tem je prevzela funkcije, ki jih ima v skladu z evropsko zakonodajo infrastrukturni upravitelj.

Sprejetje II. železniškega paketa bo v prihodnjem dveletnem obdobju zahtevalo njegovo implementacijo, kar napoveduje smer delovanja v prihodnosti. Razširitev liberalizacije dostopa na celotno javno železniško omrežje, ustanovitev varnostne agencije in preiskovalnega organa v vseh državah članicah, kot tudi vse druge zahteve iz tega paketa, bodo zahtevale spremembe notranje zakonodaje na področju železnic.

Cestni promet

Cestni tovorni promet je tržno naravnan. V Sloveniji se še vedno večino blaga prepelje po cesti. V letu 2001 je bilo tako po cesti prepeljanih 65 mio ton blaga, po železnici pa 15 mio. V skladu s prometno politiko se pričakuje do leta 2010 zmanjšanje rasti prepeljanega blaga po cesti in povečanje števila prepeljanega blaga v drugih prometnih podsistemih. Z vstopom Slovenije v EU slovenski prevozniki delujejo na enotnem evropskem trgu veliko bolj konkurenčno in brez številnih ovir ter omejitev kot v preteklosti³⁵.

Na področju javnega potniškega prometa se je tudi s pomočjo subvencioniranja javnega linijskega avtobusnega prometa ustavilo ukinjanje medkrajevnih in primestnih linij, vendar se število prepeljanih potnikov še vedno znižuje. V letu 2004 je bila sprejeta uredba o koncesijah za opravljanje javne gospodarske službe za izvajanje javnega linijskega prevoza potnikov v notranjem cestnem prometu, pri čemer so bile za obdobje do leta 2008 že podpisane koncesijske pogodbe s prevozniki. Le-ti bodo do konca leta 2004 dobivali dodatek na

³⁵ Dovolilnice in druga dovoljenja, prepoved kabotaže, ipd...

prevoženi kilometer v višini 50 tolarjev (0.2 EUR, kar je več kot dvakratno povečanje glede na prejšnjo subvencijo), od januarja 2005 pa bo višina dodatka odvisna od razlike med stroški in prihodki na posameznih linijah, preračunano na prevoženi kilometer. S tem je Slovenija prešla iz sistema subvencioniranja javnega potniškega prometa v sistem izvajanja in sofinanciranja gospodarske javne službe za izvajanje teh prevozov. V prihodnosti bo v skladu s prometno politiko v letu 2004 oziroma 2005 sprejet Zakon o javnem potniškem prometu, ki bo enotno obravnaval ves potniški promet v različnih prometnih podsistemi.

Pomorstvo in zračni promet

Na območju koprskega tovrnega pristanišča je podjetje Luka Koper d.d. v letu 2003 pretovorilo prek 11 mio ton blaga. Dobro tretjino od skupne količine blaga so pretovorili za slovensko tržišče, ostalo blago pa je tranzitiralo naše ozemlje. Po določbah pomorskega zakonika bo sklenjena prva koncesijska pogodba o upravljanju, vodenju, razvoju in rednem vzdrževanju pristaniške infrastrukture v koprskem tovrnem pristanišču z omenjenim podjetjem. V zadnjih letih se obseg tovrnega in potniškega pristaniškega prometa povečuje³⁶, ob povečevanju zmogljivosti pa bo vse bolj pomembna tudi ustrezna navezava na cestno in železniško infrastrukturo.

Leta 2004 je bilo ustanovljeno javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., ki zagotavlja službe zračnega prometa, službe letalskih informacij in službo letalskih telekomunikacij v pogojih obvezne republiške gospodarske javne službe. S tem so ločene regulatorne naloge od izvajanja javnih služb.

II.C. POSLOVNO OKOLJE

Ključnega pomena za ustvarjanje podjetjem prijaznega poslovnega okolja so spodbude za podjetništvo in zmanjševanje administrativnih ovir, ustrezna davčna zakonodaja in reforme za izboljšanje učinkovitosti institucionalnega regulatornega okvirja in javne uprave.

Institucionalni okvir se v Sloveniji z različnimi nihanji izboljšuje. Na izboljšanje v letu 2003 kaže mednarodna raziskava IMD World Competitiveness Report 2004³⁷, kjer se je povečala vrednost treh agregatnih indeksov konkurenčnosti in sicer uspešnosti gospodarstva, učinkovitosti vlade in infrastrukture, medtem ko se je zmanjšala vrednost četrtega agregata učinkovitosti podjetij. World Economic Forum Global Competitiveness Report 2003-2004 pa za Slovenijo kaže rahlo povečanje agregatnega indeksa sposobnosti rasti (GCI), čeprav jo uvršča nekaj mest nižje kot leto poprej, na 31. mesto, v okviru katerega javne institucije, ki določajo poslovno okolje, beležijo znižanje vrednosti in padec na 35. mesto. Relativno nižja uvrstitev je pri indeksu poslovne konkurenčnosti (BCI) na 30. mesto, v okviru katerega se je znižala uvrstitev pri kakovosti nacionalnega poslovnega okolja na 34. mesto.

Spodbujanje podjetniškega okolja in zmanjševanje administrativnih ovir

Slovenija je v letu 2004 nadaljevala z izvajanjem Programa ukrepov za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2002-2006. V tem letu sta bila sprejeta dva zakona s področja spodbujanja podjetništva ter malih in srednje velikih podjetij, in sicer: Zakon o podpornem okolju za podjetništvo in Zakon o spremembah in dopolnitvah obrtnega zakona. Nadaljevala se je tudi izgradnja sistema VEM (vse na enem mestu).

³⁶ Od leta 1995 do leta 2003 se je z javnim pomorskim potniškim prometom letno prepeljalo povprečno 40.000 potnikov, čeprav se pomorski potniški promet trenutno opravlja le v sezoni. Predvidena je tudi vzpostavitev sodobnega potniškega terminala v Kopru.

³⁷ UMAR, Ekonomsko ogledalo, številka 3/2004, str. 3.

Zakon o podpornem okolju za podjetništvo predstavlja pomemben korak k izgradnji podjetnikom prijaznega okolja. Novi zakon z možnostjo podeljevanja javnih pooblastil za izvajanje storitev in povezovanja institucij omogoča krepitev mreže storitev za podporo podjetnikom na celotnem prostoru Slovenije. To bo izboljšalo transparentnost in učinkovitost državnih naložb na področju spodbujanja podjetništva.

Eden izmed instrumentov spodbujanja podjetništva je krepitev pomena Javnega sklada za razvoj malega gospodarstva (JSMG), ki je z obstoječim potencialom 10 mrd SIT sredstev v obdobju 1996 – 2002 v povprečju na leto podprl okrog 200 projektov v vrednosti blizu 7 mrd SIT in s tem nastanek preko 500 novih delovnih mest. Z razvojem novih storitev, garancij in začetnega ter rizičnega financiranja podjetij se bo njegov finančni potencial v povezovanju z drugimi finančnimi institucijami (bankami, mednarodnimi finančnimi institucijami, skladi) v prihodnje še povečeval. V okviru enotnega programskega dokumenta je iz sredstev strukturne politike predvideno sofinanciranje instrumentov (garancije in premije) za spodbujanje investicijskih vlaganj malih in srednje velikih podjetij, ki jih izvaja JSMG.

Zakon omogoča vzpostavitev sistema za delovanje institucij inovativnega okolja, tehnoloških parkov, inkubatorjev in tehnoloških centrov. Država tovrstno delovanje že spodbuja preko javnih razpisov in spodbud za izvajanje skupnih razvojnih projektov³⁸. Novi zakon z definicijo teh institucij zagotavlja večjo transparentnost v porabi javnih sredstev za ta namen, saj ločuje izvajanje storitev za razvoj in prenos znanja za širše skupine podjetij kot javno funkcijo in izvajanje razvojnih projektov za podjetja kot predmet državnih pomoči.

Zakon predstavlja tudi osnovo za koriščenje sredstev strukturnih skladov. Sredstva Evropskega regionalnega razvojnega sklada (ERRS, ERDF) so predvidena kot nadgradnja obstoječih sredstev Vlade RS na tem področju, in sicer za projekte povezovanja in hitrejšega prenosa znanja v gospodarstvo, razvoja novih finančnih instrumentov (garancijske sheme) in krepitev dostopnosti do storitev za mala in srednja podjetja (VEM, vavčer sistem). Zakon dopolnjuje pravne podlage za izvajanje zastavljenih ukrepov z zakonsko opredeljitvijo programske osnove (postopek priprave in sprejemanja Programa ukrepov za spodbujanje podjetništva), in s pravnimi podlagami za vzpostavljanje izvajalske infrastrukture, potrebne za učinkovito koriščenje strukturnih sredstev. Slednje je tudi pomemben cilj EPD, usmerjen v pripravo na naslednjo finančno obdobje 2007-2012, saj bodo primerne izvajalske institucije eden ključnih pogojev za pridobitev in porabo pričakovano večjega obsega sredstev.

Področje obrtne dejavnosti, na tistih področjih, ki zagotavljajo obrtnemu delu gospodarstva enake pogoje na skupnem evropskem trgu, je liberaliziral Zakon o spremembah in dopolnitvah obrtnega zakona. Po novem zakonu lahko obrtno dovoljenje pridobi vsakdo, ki ima najmanj višjo strokovno izobrazbo ustrezne smeri in najmanj tri leta izkušenj. Za opravljanje obrti podobnih dejavnosti ni več kvalifikacijskih pogojev. Prav tako sta bili z zakonom določeni osnova za določanje članarine in okvirna sestava organov zbornice. Slednje naj bi prispevalo k bolj reprezentativnemu zastopanju interesov obrti. Sedaj so v pripravi podzakonski akti, ki bodo med drugim namenjeni tudi odpravljanju nepotrebnih administrativnih ovir.

Sistem VEM (vse na enem mestu) je sestavljen iz treh elementov – info točke, podporne točke in registracijske točke. Prva dva elementa že delujeta. Info točka je namenjena posredovanju podjetniških informacij preko Slovenskega podjetniškega internetnega portala in pospeševalne mreže za malo gospodarstvo. Podporna točka je namenjena izvajanju programa subvencioniranega sistema svetovanja, t.i. »vavčer« svetovanja³⁹. Registracijska točka v

³⁸ V letu 2003 je država podprla tri tehnološke parke, dva inkubatorja, 28 tehnoloških centrov, 11 grozdov, 4 tehnološke mreže.

³⁹ Osrednji storitvi v programu sta splošno in specialistično podjetniško svetovanje. Dostop do programa vavčerskega svetovanja zagotavlja PCMG v sodelovanju z mrežo izbranih lokalnih in regionalnih podjetniških centrov. Instrument subvencioniranega svetovanja (vavčer za delujoča mala in srednja podjetja) se v okviru EPD financira iz sredstev strukturne politike.

okviru projekta e-VEM je v fazi implementacije in bo zainteresiranim subjektom omogočila, da registracijo podjetja opravijo preko ene same državne institucije. Projekt e-VEM bo omogočil registracijo podjetja v 14 dneh.

Učinkovitost javne uprave

Delovanje javne uprave je bilo v preteklem letu usmerjeno v implementacijo systemske zakonodaje⁴⁰ in strategije razvoja slovenskega javnega sektorja do leta 2005. Temeljni problem je vezan na uvajanje principov novega javnega managementa v upravno-administrativno organizacijsko kulturo in sprejemljivost novosti, ki jih prinaša nova zakonodaja pri zaposlenih, zato je velika pozornost bila namenjena usposabljanju zaposlenih in upravljanju s človeškimi viri. Organizacijska struktura in organizacija dela v posameznih delih javne uprave še ni prilagojena poslovnim procesom. Zakon o sistemu plač v javnem sektorju v praksi še ni zaživel v celoti, saj so ključne določbe zakona vezane na pogajanja s socialnimi partnerji, ki intenzivno potekajo, medtem ko je implementacija Zakona o javnih uslužbencih v praksi pokazala nekatere slabosti, zato so načrtovane spremembe zakona. V nadaljevanju namerava Vlada RS bolj jasno definirati status javnih zavodov in javnih podjetij, saj sta šele v pripravi zakona, ki bosta na normativni ravni to področje uredila, ter v večji meri vključiti javnost pri sprejemanju predpisov.

Napredek je bil storjen na področju upravljanja s človeškimi viri (sistematično spremljanje delovnih in strokovnih kvalitete in ocenjevanje dela kot pogoja za napredovanje) ter na področju zagotavljanja formalnih pogojev za večjo učinkovitost upravnih postopkov in boljšo dostopnost upravnih storitev uporabnikom. Z uveljavitvijo novele Zakona o splošnem upravnem postopku se uvaja elektronsko poslovanje s strankami in nasploh poenostavitev postopkov v smislu odpravljanja administrativnih ovir. Na lokalni ravni delovanja upravnih organov se je pričelo z merjenjem uspešnosti in učinkovitosti; ključni kriteriji so zadovoljstvo strank, zadovoljstvo zaposlenih ter razmerje med rešenimi upravnimi zadevami in stroški dela. Zaostanki v upravnih zadevah na lokalni ravni so v glavnem odpravljeni.

Skladno z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja so imenovani pooblaščenca za dostop do teh informacij in pripravljeni katalogi informacij javnega značaja, kar zagotavlja boljšo transparentnost poslovanja javne uprave.

Navedeno je v skladu z ukrepi za odpravo administrativnih ovir v letu 2004, ki jih je na podlagi obravnave projektne skupine za reformo javne uprave sprejela Vlada RS in vključujejo poenostavitev, združevanje in poenotenje postopkov ter večjo možnost izbire in boljšo odprtost oziroma transparentnost delovanja uprave.

Davčna politika

Slovenski davčni sistem je merjeno z deležem pobranih davkov v BDP konkurenčen s sistemi držav članic EU, saj je v Sloveniji delež pobranih davkov v BDP v letu 2002 dosegel 39.8%, medtem ko je ta delež v državah EU-25 v letu 2002 znašal 40.4%⁴¹. Cilj letos izvedene davčne reforme je prestrukturiranje neposrednih davkov z davčno razbremenitvijo dela⁴² in povišanjem efektivne davčne stopnje pri davku od dohodka pravnih oseb, tako da se skupna obremenitev ne bi povečala.

⁴⁰ Zakon o državni upravi, Zakon o javnih uslužbencih, Zakon o inšpekcijskem nadzoru, Zakon o sistemu plač v javnem sektorju, Zakon o javnih agencijah.

⁴¹ Po podatkih Eurostat.

⁴² Po izračunih Ministrstva za finance so v letu 2003 davki in prispevki za zaposlenega samskega delavca brez otrok, katerega edini vir je plača v velikosti 67% povprečne plače delavca v predelovalni dejavnosti znašali 39.8% celotnih stroškov plače, kar je za 2.6 odstotni točki več kot je bilo v tem letu povprečje v državah članicah EU-15 (37.2 %).

Na davčnem področju so bile v letu 2004 zaključene reforme, potrebne zaradi vstopa Slovenije v EU in izvršene zadnje uskladitve z evropskim pravnim redom. Uveden je bil nov način obračunavanja DDV od prometa med državami članicami EU in prilagoditve sistema trošarin. Zaradi uskladitve slovenske zakonodaje z novo direktivo s področja obdavčevanja energentov je bila s 1. majem 2004 uvedena trošarina na premog in koks, z letom 2007 pa bo uvedena še na elektriko. V skladu s sprejetimi zakonskimi okviri⁴³ se postopno povečuje višina trošarin na cigarete. S prilagajanjem višine trošarin za mineralna olja in plin je Vlada RS tekom leta 2004 ublažila negativne učinke dviga cen nafte na inflacijo in gospodarsko rast.

Na področju posrednih davkov se tudi v drugi polovici leta 2004 in letu 2005 nadaljuje s prilagajanjem (zviševanjem) trošarin v skladu s sprejetimi obvezami iz predpristopnih pogajanj in s prenašanjem novih rešitev evropskih predpisov v nacionalni pravni red.

Vlada RS je tudi v letu 2004 dograjevala sistem okoljskih dajatev. Uvedena je bila taksa za obremenjevanje okolja zaradi razgradnje izrabljenih avtomobilov in novelirani so bili obstoječi predpisi, ki urejajo posamične okoljske dajatve.⁴⁴ Zaradi vstopa Slovenije v EU so bile izvedene tudi prilagoditve predpisov (okoljske dajatve, davek na motorna vozila), s katerimi so bili uvedeni novi načini obračunavanja dajatev, potrebni za funkcioniranje notranjega trga EU.

V septembru leta 2004 je bil s spremembo Zakona o davku na izplačane plače dvignjen prag obdavčitve plač, s čimer se je razbremenilo delodajalce in stroške dela, predvsem v delovno intenzivnih panogah, kjer so plače najnižje. Splošni prag obdavčitve je pred spremembo pomenil 49% povprečne plače in se je dvignil na znesek, ki pomeni 62% povprečne plače⁴⁵.

V letu 2004 je bila s sprejetjem Zakona o dohodnini in Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb izvedena reforma neposrednih davkov. Nov zakon o dohodnini zagotavlja razbremenitev zavezancev zlasti v nižjih davčnih razredih in izenačitev obremenitve posameznih vrst dohodkov. Uveljavljen bo v letu 2005, proračunski prihodki iz tega naslova bodo nižji za okrog 10%. Z novim zakonom o davku od dohodkov pravnih oseb je bil naš davčni sistem prilagojen zahtevam EU na področju davčne obravnave dividend, reorganizacij družb ter obresti in licenčin, in odpravljene so bile davčne ovire za nastopanje subjektov na notranjem trgu. Z reformo sistema obdavčitve dohodkov pravnih oseb je zagotovljena doslednejša prilagoditev obremenitve vsakega davčnega zavezanca njegovi gospodarski moči in preprečevanje bega davčne osnove v tujino. Cilj je zagotoviti nevtralnost davčnega sistema z vidika organizacijske oblike, v kateri nastopajo pravni subjekti, ter konkurenčnost nastopanja subjektov na trgu. Davčna stopnja ostaja nespremenjena, in sicer znaša 25%. Hkrati je bil odpravljen tudi davek na bilančno vsoto bank.

V letu 2005 bo sprejet Zakon o davku na nepremičnine, ki bo uveljavljen z letom 2006. Z Zakonom o množičnem vrednotenju nepremičnin in z vzpostavitvijo kvalitetnejšega zemljiškega katastra in novega katastra stavb bo dana osnova za uvedbo tega davka. Z uvedbo davka na nepremičnine bosta ukinjena nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč in davek od premoženja fizičnih oseb. Obstoječi sistem bo nadomeščen z enotnim sistemom vrednotenja nepremičnin in določanja davčne obveznosti na ravni celotne države. Davčna obremenitev na posamezno nepremičnino se naj ne bi bistveno spremenila. Finančni učinek sprememb bo zato odvisen predvsem od popolnosti in kakovosti podatkov v nepremičninskih katastrih.

⁴³ 1. januarja 2004 je dosegla 57 % drobnoprodajne cene najbolj prodajanih cigaret na slovenskem trgu, od 1. julija 2004 dalje pa trošarina ne sme biti nižja od 50 EUR za 1000 cigaret najbolj prodajane cenovne kategorije. Trošarina se bo poveševala enkrat letno (1. julija) da bi do 1. januarja 2008 dosegli minimalno trošarino, določeno z evropskimi predpisi.

⁴⁴ Trošarine od mineralnih olj in plina bodo še naprej eden od instrumentov za omejevanje inflacije. Na področju predpisovanja okoljskih dajatev bo vlada nadaljevala načrtano politiko izgradnje sistema okoljskih dajatev.

⁴⁵ Prag obdavčitve plače je dvignjen iz 130,000 SIT (542 EUR) na 165,000 SIT (688 EUR).

II.D. INVESTICIJE V NA ZNANJU TEMELJEČO DRUŽBO

Družbo, temelječo na znanju, opredeljuje vrsta medsebojno povezanih dejavnikov. Ti dejavniki so predvsem ustvarjanje in prenos znanja v vse segmente gospodarstva in družbe (vlaganje v raziskave in tehnološki razvoj, informacijsko družbo in izobraževanje). Napredek je bil dosežen na vseh področjih, kljub temu pa bo potrebna aktivna in usklajena politika, predvsem v smeri vzpostavljanja institucionalnega okvirja in uvajanja novih instrumentov in mehanizmov, ki bodo omogočili kakovostno delovanje vsakega od področij.

Raziskovalno razvojna dejavnost in inovacije

V Sloveniji so izdatki za raziskovalno razvojno dejavnost (RRD) v letu 2002 dosegli 1.53% BDP (EU 2001: 1.93%). Kljub zaostanku za evropskim povprečjem so izdatki za RRD v Sloveniji najvišji med novimi članicami in presegajo izdatke v nekaterih starih članicah EU. V strukturi financiranja RRD je v letu 2002 največji delež s 60% prispeval poslovni sektor. Struktura raziskovalcev (v FTE) po sektorjih zaposlitve v Sloveniji glede na povprečje EU kaže na premajhen delež raziskovalcev v poslovnem sektorju (2002: 34.9%), ter prevelik delež v vladnem in visokošolskem raziskovalnem sektorju (2002: vladni – 32.2%, visokošolski – 29.4%). Slovenija za evropskim povprečjem zaostaja tudi glede števila raziskovalcev (v FTE) na 1000 aktivnih prebivalcev (2002 SLO: 4.7; 2001 EU-15: 5.7). Kljub temu slovenska RRD učinkovito sodeluje v evropskem raziskovalnem prostoru, saj se je v 6. okvirnem programu v letu 2003 povzpela med najuspešnejše države, enako uspešno pa sodeluje tudi v programu COST in programu industrijskih raziskav EUREKA.

Na podlagi Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti iz leta 2002 sta bili konec leta 2003 oziroma v začetku leta 2004 ustanovljeni dve javni agenciji, in sicer za področje raziskovalne dejavnosti in področje tehnološkega razvoja. Na podlagi tega zakona je začel delovati tudi Svet za znanost in tehnologijo, ki ga vodi predsednik vlade in temelji na partnerstvu med poslovnim in javnim sektorjem, ki je že prineslo nekaj operativnih odločitev glede prioritet nadaljnega financiranja raziskav. V letu 2004 se nadaljuje tudi priprava novega Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, ki bo med drugim določal politiko in prednostne usmeritve raziskovalne in razvojne dejavnosti v Sloveniji v naslednjem petletnem obdobju.

V letu 2004 je bil sprejet Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, ki omogoča gospodarskim družbam zmanjšanje davčne osnove v višini 10% investiranega zneska v opremo ter dodatno zmanjšanje davčne osnove v višini 10% investiranega zneska v opremo za raziskave in razvoj. Ta zakon uvaja tudi olajšave za zaposlovanje doktorjev znanosti v gospodarskih družbah z zmanjšanjem davčne osnove v višini 30% plače teh oseb za prvih 12 mesecev zaposlitve.

Novost na področju sodelovanja med gospodarstvom in znanostjo v letu 2004 predstavlja tudi odločitev, da se v okviru evropskega strukturnega regionalnega sklada sofinancira vzpostavitev 8 do 9 centrov odličnosti na prednostnih področjih, ki morajo povezovati institucije znanja in vodilne gospodarske subjekte, ter program sofinanciranja nakupa raziskovalne in laboratorijske opreme v javnih raziskovalnih organizacijah. Nov je tudi program ciljnih projektov raziskovalne dejavnosti za potrebe obrambe in varnosti, ki je bil sprejet v začetku leta 2004.

V letu 2003 so bili sprejeti ukrepi za povečanje deleža javnih sredstev za RRD, zlasti pa se je povečal delež vlaganj javnih sredstev v uporabne raziskave in ciljne raziskovalne projekte. Omenjeni ukrepi so vključevali tudi povečanje deleža javnih sredstev za ustvarjanje stimulativnega okolja za vlaganje v RRD v privatnem sektorju, za povezovanje javne

raziskovalne sfere z zasebnim sektorjem in prenos znanja iz javnih raziskovalnih organizacij v gospodarstvo.

Informacijska družba

V preteklem letu se je nadaljevala rast dostopnosti interneta, tako je bilo konec leta 2003 v Sloveniji 47% (EU-15: 50%) prebivalstva uporabnikov interneta. Internet postaja del vsakdanjika za čedalje večji del populacije, saj 40% uporabnikov dostopa do interneta dnevno, nadaljnjih 40% uporabnikov pa vsaj tedensko. Opremljenost gospodinjstev z osebnimi računalniki je na zelo visokem nivoju in dosega 64%, hitro se povečuje tudi dostop gospodinjstev do interneta, ki se je potrojil v štirih letih in v letu 2003 znaša 45%. Ozkopasovni dostop je še vedno prevladujoč, saj je za 55% uporabnikov klicni modem primarni dostopovni način, nadaljujejo pa se trendi prehoda na širokopasovne povezave, katere uporablja dobra petina gospodinjstev. Ob relativno dobri splošni pokritosti bo potrebno več pozornosti nameniti zmanjševanju digitalne ločnice, ki je precejšnja tako z regionalnega, izobrazbenega kot ekonomsko-socialnega vidika. V ta namen je Vlada RS v programskem obdobju do leta 2006 pripravila vrsto ukrepov v sklopu programa ekonomske socialne kohezije⁴⁶ in v strukturnih skladih⁴⁷. Za aktivnosti na področju informacijske družbe je namenjenih več kot 10% razpoložljivih sredstev iz strukturnih skladov v obdobju 2004-2006 (črpanje do 2008).

Opremljenost šol z dostopom do interneta je skoraj popolna, zaostaja pa opremljenost v razmerju računalnikov in učencev, ki je v letu 2003 znašala 18 učencev na računalnik (EU-15: 10 v letu 2002). V primerjavi z najbolj razvitimi državami se pokaže prenizka integriranost uporabe informacijsko komunikacijskih tehnologij v učni proces⁴⁸ ter nezadostna raven specialnih didaktičnih znanj pri izobraževalnih delavcih oziroma motivacije pri ravnateljih.

Leta 2003 je bil sprejet Zakon o dostopnosti do informacij javnega značaja, kar bo bistveno pripomoglo k dostopnosti in povezljivosti storitev javnega sektorja. Na področju e-uprave je Slovenija pri uresničevanju e-storitev samo 0.9 odstotne točke v zaostanku za povprečjem EU kjer je povprečje 69%. Pri tem smo pri storitvah za prebivalstvo (Government to Citizen) nad povprečjem EU za 7.2 odstotne točke, na področju podjetij (Government to Businesses) pa 9.1 pod povprečjem. Zato je Vlada RS pripravila obsežen program VEM, preko Centra vlade za informatiko pa je podjetjem ponujeno 157 elektronskih storitev. V letu 2004 je bila uvedena možnost plačevanja davkov iz prihodka prek interneta z digitalnimi potrdili.

Izobraževanje in usposabljanje

S povečevanjem vključenosti v izobraževanje tako mladine kot odraslih na sekundarni in terciarni ravni se postopno izboljšuje izobrazbena struktura prebivalstva. Tako se povečuje povprečno število let šolanja delovno aktivnega prebivalstva (tudi v industriji in storitvah z visoko dodano vrednostjo), kot tudi delež mladine, ki je končal srednjo šolo od celotne generacije. Izobrazbena struktura bi se ob visoki vključenosti v terciarno izobraževanje (62.7% generacije od 19-23 v letu 2002) lahko izboljševala še hitreje, če bi bila osip in povprečno število let šolanja v terciarnem izobraževanju manjša. Po deležu odraslega prebivalstva s terciarno izobrazbo Slovenija zaostaja za razvitejšimi EU, zaostanek pa se v zadnjih letih celo povečuje.

⁴⁶ Programi Phare ESC, digitalna pismenost, vseživljenjsko učenje, VEM (vse na enem mestu).

⁴⁷ Horizontalna prednostna naloga informacijska družba v vseh ukrepih Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega sklada za socialni razvoj in Usmerjevalnega in garancijskega sklada za kmetijstvo ter ribištvo, ter dodatno vertikalni ukrep za izboljšanje širokopasovne povezljivosti javnih ustanov v Evropskem skladu za regionalni razvoj in vseživljenjsko učenje v Evropskem socialnem skladu.

⁴⁸ Bistveno večje razlike med Slovenijo in EU so v intenzivnosti uporabe: učitelji, ki uporabljajo PC skupaj z učenci, ga v EU uporabljajo trikrat bolj intenzivno (npr. za osnovne šole – SLO: 1.1 ura tedensko, EU-15 3.6 ur).

Slovenija je sprejela precej parcialnih nacionalnih programov in akcijskih ukrepov, ki so namenjeni za izboljšanje sistema izobraževanja in usposabljanja. Na področju povezave med izobraževanjem in zaposlovanjem predlagani ukrepi povzemajo tudi aktivnosti, ki se izvajajo v EU. V tem okviru sta bila v letu 2004 sprejeta dva sistemska zakona - Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu ter Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. Oba zakona ustvarjata dodatno stimulatивно pravno formalno podlago za intenziviranje aktivnosti, ki jih Slovenija izvaja na področju izobraževanja in usposabljanja v terciarnem izobraževanju v skladu z usmeritvami Bolonjskega procesa v visokem šolstvu in Kopenhavenskega in Brugge procesa v srednjem in višjem strokovnem izobraževanju.

Ukrepi, ki podpirajo nacionalne politike na področju izobraževanja in usposabljanja so: usposabljanje učiteljev; posodabljanje in razvoj programov izobraževanja in usposabljanja, vključno s podiplomsko stopnjo; razvoj in širjenje omrežja z informacijsko tehnologijo podprtih lokalno/regionalnih centrov za vseživljenjsko učenje, poklicno usmerjanje za odrasle in mlade, predvsem za ženske in osebe z nedokončanim šolanjem; širitev modela zagotavljanja kakovosti, ki temelji na principu samoocenjevanja s posebnim poudarkom na ustanovah in usposabljanju za poklicno izobraževanje ter izobraževanje odraslih.

Poglavitna prizadevanja na področju izobraževanja in usposabljanja so torej usmerjena k intenzivnemu uvajanju koncepta vseživljenjskega učenja kot temeljnega evropskega instrumenta za dvig kakovosti izobraževanja, povečanja zaposlitvenih zmožnosti brezposelnih oseb in povečanja sposobnosti za dolgotrajno ohranitev dela pri zaposlenih.

II. E. TRG KAPITALA IN FINANČNE STORITVE

Reforme finančnega sektorja na področju regulacije in usklajevanja pravnega reda z direktivami EU se izvajajo uspešno. Slovenija je po osnovnih kazalcih razvitosti finančnega sistema⁴⁹ od lanskega poročila napredovala. Banke kot ključni finančni posredniki v zadnjih letih poleg klasičnih intenzivno razvijajo tudi ponudbo novih bančnih storitev. V bančništvu še vedno poteka tudi proces konsolidacije. Zlasti v zadnjih dveh letih potekajo strukturne spremembe varčevanja prebivalstva, tako da pospešeno narašča število in vrednost sredstev v vzajemnih skladih. V okviru prestrukturiranja trga vrednostnih papirjev je lani potekalo preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb, ki izvirajo iz privatizacijskega procesa, v normalne delniške družbe, sicer pa hitrejši razvoj trga ovira njegova majhnost in posledično slabša konkurenčnost. Z vstopom v EU se je Slovenija vključila v proces oblikovanja integriranega finančnega trga v EU, skladno z usmeritvami Lizbonske strategije in Akcijskega načrta za finančne storitve.

Razvoj regulacije in zakonodaje za finančne trge in finančne institucije

V letu 2004 so bili na področju finančnih trgov, finančnih institucij ter nadzora nad njimi sprejeti zakoni oz. spremembe in dopolnitve zakonov, ki predstavljajo nadaljnjo uskladitev s pravnim redom EU⁵⁰. Marca 2004 je Državni zbor sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o plačilnem prometu z namenom popolne uskladitve z direktivo o čezmejnih nakazilih in direktivo o dokončnosti poravnave pri plačilih in sistemih poravnave vrednostnih papirjev. Aprila 2004 sta bila sprejeta Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zavarovalništvu, katerega glavni cilj je bila uskladitev področja zavarovalništva z

⁴⁹ Leta 2003 je bil delež bilančne vsote bank (vključno s hranilnicami in hranilno kreditnimi službami) BDP 89.5%, delež zavarovalnih premij v BDP 5.0 % (4.8% leta 2002), delež tržne kapitalizacije v BDP pa 23.4 % (23.2% tudi leta 2002).

⁵⁰ Temeljni zakoni, ki urejajo to področje so Zakon o bančništvu, Zakon o zavarovalništvu, Zakon o trgu vrednostnih papirjev ter Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, ki so usklajeni z pravnim redom finančnih storitev, veljavnim v EU v času priprave zakonov.

direktivami EU sprejetimi po letu 2000⁵¹, in Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, ki predstavlja dokončno uskladitev z direktivo o kolektivnih naložbenih podjetjih, ki ureja družbe za upravljanje in izvleček prospekta. Drugi zakon je odpravil omejitev naložb investicijskih skladov v vrednostne papirje izdajateljev iz drugih držav članic EEA, ter uvedel institut skrbništva in reguliralo delegiranje skrbniških storitev za investicijske sklade, kar je omogočilo obračun in poravnavo poslov, sklenjenih s takšnimi vrednostnimi papirji preko drugih sistemov obračunov in poravnave in ne le omejeno opravljanje teh aktivnosti zgolj preko enega, nacionalnega sistema. S takšno ureditvijo se je pospešila integriranost s finančnimi trgi v EU.

Julija 2004 je bil sprejet še Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o trgu vrednostnih papirjev, ki širi pristojnosti Agencije za trg vrednostnih papirjev pri preprečevanju in izvajanju ukrepov na področju trgovanja z notranjimi informacijami. S tem zakonom so se v slovenski pravni red prenesle določbe direktiv EU s področja zlorab trga, kamor sodijo določbe o prepovedi trgovanja na podlagi notranjih informacij ter prepovedi tržnih manipulacij. Tako se je poenotilo obravnavanje trgovanja na podlagi notranjih informacij tudi kar zadeva druge države članice EU, zagotovila večja transparentnost in vzpostavil režim medsebojnega in čezmejnega sodelovanja slovenskih nadzornih institucij pri preprečevanju, ugotavljanju in sankcioniranju zlorab trga, pa tudi sicer pri izvajanju nadzora na trgu kapitala. Z zakonom se širi paleta storitev, ki jih smejo opravljati borzno posredniške družbe, od sprejemanja naročil za nakup in prodajo investicijskih kuponov investicijskih skladov do posredovanja teh naročil družbam za upravljanje. Dosedanja dejavnost trgovanja se zdaj umešča v storitev trgovanja, ki je predmet licenciranja in s tem podlaga za priznavanje te licence na celotnem področju EU ter opravljanja te storitve s strani domačih borzno posredniških družb in bank zgolj na podlagi notifikacije na ozemlju celotne EU. Odpravljena je tudi omejitev trgovanja z vrednostnimi papirji, katerih izdajatelji so družbe s sedežem v Sloveniji, le na trgu vrednostnih papirjev v Sloveniji.

Sprejeta je bila novela Zakona o Prvem pokojninskem skladu RS in preoblikovanju PID, s katero se omogoča upravljavcu pokojninskega sklada racionalnejše in nemoteno poslovanje v korist zavarovancev, v postopku sprejemanja pa je še Zakon o pravnih naslednicah pooblaščenih investicijskih družb.

V drugi polovici leta 2004 se bodo začele pripravljati spremembe Zakona o trgu vrednostnih papirjev, s katerim naj bi se v slovenski pravni red prenesle določbe prospektne direktive in nekatere določbe direktive o transparentnosti poslovanja izdajateljev vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje na organiziranem trgu. V letu 2005 se bo pričel pripravljati nov zakon o trgu vrednostnih papirjev, ki bo v slovenski pravni red prenesel določbe direktive o trgih finančnih instrumentov (ISD2) in preostale določbe direktive o transparentnosti poslovanja izdajateljev vrednostnih papirjev, ki so uvrščeni na organiziran trg (direktiva še ni bila sprejeta). Prenos ISD2 direktive bo odpravil pravilo o koncentraciji in uvedel multilateralne trgovalne zmogljivosti, kar bo povečalo konkurenco organiziranim trgov vrednostnih papirjev. Ta direktiva tudi daje pravico borzno posredniškim družbam in bankam, kot tudi organiziranim trgov, do izbire sistema, preko katerega bodo sklenjene posle z vrednostnimi papirji poravnali, kar bo prispevalo k večji učinkovitosti različnih trgov vrednostnih papirjev in sistemov poravnave, krepitvi konkurence in odpravljanju še obstoječih ovir. Prospektna direktiva predstavlja medsebojno priznavanje prospektov vrednostnih papirjev izdajateljev iz različnih držav članic, s tem pa se odpravljajo nacionalne omejitve dostopa gospodarskih družb do drugih trgov kapitala za potrebe njihovega financiranja. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o trgu vrednostnih papirjev naj bi Vlada RS obravnavala in ga poslala v obravnavo v Državi zbor v prvi polovici leta 2005.

51 Direktive o življenjskem zavarovanju (konsolidirana), ki vsebuje tudi določbe iz Direktive o zahtevani kapitalski ustreznosti zavarovalnic, ki opravljajo posle življenjskega zavarovanja, direktive o kapitalski ustreznosti zavarovalnic na področju neživljenjskih zavarovanj, direktive o stečaju in likvidaciji zavarovalnic in direktive o zavarovalnem zastopanju in posredovanju

V pripravi sta tudi predloga zakona o finančnih konglomeratih, ki predstavlja prenos direktive EU o dopolnilnem nadzoru bank, zavarovalnic in investicijskih družb v finančnih konglomeratih, ter zakona o hipotekarnem bančništvu, ki je potreben za razrešitev pravnih in sistemskih vprašanj, povezanih s hipotekarnim bančništvom, ter izboljšanje učinkovitosti financiranja stanovanjske gradnje v Sloveniji. Z zadnjim se želi omogočiti razvoj hipotekarnega bančništva in v tem okviru izdaja hipotekarnih obveznic v Sloveniji.

Prestrukturiranje finančnega sektorja

Na slovenskem trgu banke ostajajo najpomembnejši finančni posrednik. Delež sredstev bank v skupnih sredstvih vseh finančnih institucij (poleg bančnega sektorja so upoštevane še zavarovalnice in pozavarovalnici, borzno posredniške družbe, vzajemni skladi, investicijske družbe, pooblašene investicijske družbe, vzajemni pokojninski skladi in pokojninske družbe) na slovenskem finančnem trgu je konec leta 2003 znašal kar 81%.

Bančni sektor v Sloveniji je stabilen in uspešen, kljub že vrsto let prisotni tuji konkurenci in trendu zniževanja tako aktivnih kot pasivnih obrestnih mer, zlasti v letu 2003, kar potrjujejo tudi kazalci poslovanja bančnega sektorja v Sloveniji⁵². V zadnjih letih banke poleg klasičnih bančnih storitev intenzivno razvijajo tudi ponudbo investicijskega bančništva, različnih oblik varčevanja, bančno – zavarovalniških storitev, elektronskih bančnih storitev in bančnih storitev preko telefona. Skladno s tem se spreminja struktura prihodkov slovenskih bank, kjer se povečuje delež neobrestnih prihodkov, kar je eden od kazalcev približevanja slovenskega bančnega sistema mednarodnemu. Prešibko razvite so predvsem finančne storitve za mala in srednja podjetja in ponudba tveganega kapitala.

Bilančna vsota celotnega bančnega sektorja je v letu 2003 znašala 5,123 mrd SIT (21,643 mio EUR) in tako dosegla 89.5% bruto domačega proizvoda. Število bank na slovenskem trgu je v letu 2003 ostalo nespremenjeno (na trgu je delovalo 20 bank), do večjih sprememb pa ni prišlo niti v tržni koncentraciji, saj je največja banka ohranila 34% delež v skupni bilančni vsoti bank.

Strukturne spremembe varčevanja prebivalstva kot posledica zniževanja obrestnih mer bank ter na drugi strani rasti indeksov na Ljubljanski borzi so rezultirale v rasti prilivov v vzajemne sklade, ki so dosegli 55% neto prilivov tolarških in deviznih prihrankov v bankah (brez tolarških vlog na vpogled, 32.5% v letu 2002), vrednost sredstev vzajemnih skladov pa se je povečala za 67%. Banke in drugi finančni posredniki so se na spremenjene varčevalne navade prebivalstva odzvale z ustanavljanjem novih skladov, tako da se je njihovo število v letu 2003 povečalo za 2, v prvi polovici leta 2004 pa je na trgu začelo delovati še sedem novih vzajemnih skladov.

S privatizacijo največje banke (NLB) in prodajo 34-odstotnega deleža belgijski banki KBC, 5-odstotnega deleža Evropski banki za obnovo in razvoj (EBRD) ter 0.3-odstotnega deleža institucionalnim investitorjem (ponujenih jim je bilo 9% delnic), je bila dosežena stabilna lastniška struktura 1/3 tretjina država, 1/3 ključni investitor in 1/3 portfeljski investitorji. V primeru druge največje banke (NKBM) pa se je vlada odločila za konsolidacijo s svojim deležem v Poštni banki Slovenije. Predlagana povezava naj bi pripomogla h konsolidaciji bančnega sektorja v Sloveniji, saj bosta povezani banki obvladovali tržni delež (merjen z bančno vsoto) v obsegu 13.4% (NKBM 11.4% in PBS 2%). Sinergijski učinki povezave obeh bank se bodo kazali v zniževanju stroškov poslovanja, racionalizaciji nekaterih zalednih služb

⁵² Delež bilančne vsote bančnega sektorja v BDP se že vrsto let povečuje, kazalec operativnih stroškov na povprečno bilančno vsoto bank se znižuje in je v prvi polovici leta upadel že na 2.7%. Prav tako se je znižala obrestna marža merjena na obrestovano aktivo in se je v prvi polovici leta v primerjavi z enakim obdobjem lani znižala za 0.2 odstotne točke na 2.7%, delež neizterljivih aktive ostaja še naprej na nizki ravni.

in informacijske tehnologije, odpravljanju podvajanja bančnih okenc, ter hitrejšim, boljšim in ustrežnejšim servisiranjem strank.

Na podlagi Zakona o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic je Vlada RS v letu 2003 izdala dve odločbi, in sicer odločbo o uskladitvi kapitalskih razmerij v Zavarovalnici Triglav ter odločbo o ugotovitvi kapitalskih deležev v nenominiranem kapitalu Zavarovalnice Triglav in upravičencev do teh deležev, s katerima je bil pričet postopek preoblikovanja lastništva največje slovenske zavarovalnice.

Bilančna vsota zavarovalnic in pozavarovalnic na slovenskem trgu je konec leta 2003 znašala 588 mrd SIT (2,487 mio EUR) in dosegala 10.3% BDP. V zavarovalniškem sektorju največja zavarovalnica obvladuje dobršen del trga, njen tržni delež v letu 2003 pa je merjeno z obračunano bruto zavarovalno premijo znašal 42.6%. Skladno z razvojem zavarovalniškega trga zavarovalnice dosegajo najhitrejšo rast v obračunani zavarovalni premiji življenjskih zavarovanj, delež katere v skupni premiji pa še vedno zaostaja za razvitimi evropskimi državami (SLO: 20%). Slovensko zavarovalništvo pri zbranih premijah za premoženjska zavarovanja že presega povprečje EU (v EU-15 leta 2002 3.3%, v SLO leta 2003 4.0% v BDP). Do sedaj slabše razvita življenjska in pokojninska zavarovanja pa beležijo precejšnjo rast. Tako je rast skupne bruto zavarovalne premije v BDP predvsem rezultat rasti življenjskih zavarovanj. V Sloveniji je delež bruto zavarovalne premije v BDP leta 2001 dosegel 4.7%, leta 2002 5.0%, leta 2003 pa 5.1%. V EU-15 je leta 2001 ta delež znašal 9.1% BDP, medtem ko je povprečje za deset držav pristopnic znašalo 3.5 % BDP.

Tržna kapitalizacija delnic na Ljubljanski borzi (brez investicijskih skladov) je konec leta 2003 dosegla 1,340 mrd SIT (23.4% BDP oz. 5,660 mio EUR). Število delnic v borzni kotaciji se je v letu 2003 zmanjšalo za 4, medtem ko se je število delnic na prostem trgu povečalo za eno izdajo delnic. V letu 2003 je dogajanje na Ljubljanski borzi zaznamovalo preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb, ki izvirajo iz privatizacijskega procesa, v redne delniške družbe. Posledica preoblikovanja pooblaščenih investicijskih družb pa je tudi dodatnih 14 delnic rednih delniških družb na prostem trgu Ljubljanske borze. Veliko oviro na trgu vrednostnih papirjev, ki povzroča tudi nekonkurenčnost domačih gospodarskih subjektov na tem področju, pa predstavlja majhnost nacionalnega trga vrednostnih papirjev in nerazpoznavnost finančnih posrednikov iz Slovenije v prostoru EU ter posledično zaradi pomanjkanja ekonomije obsega, veliki stroški na enoto.

Vlada RS je marca 2004 sprejela predlog novele Zakona o potrošniških kreditih, s katerim naj bi bolje zaščitili najemnike kreditov. Omenjena novela omejuje število izjem, za katere Zakon do sedaj ni veljal, ter širi pristojnosti Urada za varstvo potrošnikov pri izdaji dovoljenj za sklepanje potrošniških kreditov. Predlog zakona med drugim določa najvišjo še dopustno efektivno obrestno mero, nova pa je tudi določba, po kateri obsojeni za kaznivo dejanje goljufije ali oderuštva ne morejo več dobiti dovoljenja za izdajanje kreditov. Predlagana novela zakona na novo opredeljuje pojem potrošniške hipotekarne pogodbe, podaja zahtevo po notarskem zapisu in obveznosti notarja ter natančneje definira pomen čiste vrednosti kredita. Februarja 2004 je bil sprejet Zakon o varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih zgradb, ki med drugim, kot možnost za zaščito kupcev pred tveganjem pri nakupu nepremičnin, predvideva tudi skrbniške račune in skrbniške storitve banke na podlagi pogodbe, sklenjene med skrbniškim notarjem, skrbniško banko in prodajalcem stanovanj.

III. VPLIV POLITIK NA OKOLJE

Področje varstva okolja ureja nov Zakon o varstvu okolja iz letošnjega leta, ki ureja varstvo življenjskega in z njim neločljivo povezanega naravnega okolja ter splošne pogoje rabe naravnih dobrin. Najpomembnejše novosti novega zakona so vpeljava celovite presoje vplivov na okolje, uvedba okoljevarstvenega dovoljenja za delovanje določenih vrst naprav

oz. za opravljanje določenih dejavnosti ter okrepljen položaj javnosti pri dostopu do okoljskih informacij, sistematično pa nadgrajuje tudi ekonomske instrumente varstva okolja, z namenom uveljavitve enega od temeljnih načel varstva okolja, tj. načelo plačila za obremenjevanje okolja.

Na podlagi ZVO je uveljavljena vrsta izvršilnih predpisov, ki se nanašajo na mejne emisijske in imisijske vrednosti, pravila ravnanja, presojo vplivov na okolje, monitoring stanja okolja in njegovih obremenitev, takse za obremenjevanje okolja in drugo. Trenutno je pred sprejemom nov Nacionalni program varstva okolja za obdobje do vključno 2008, katerega osnovni cilj je splošno izboljšanje stanja okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov.

Skladno z določili novega Zakona o varstvu okolja povzročitelj obremenitve krije vse stroške predpisanih ukrepov za zmanjševanje onesnaževanja ter tveganja za okolje, rabo okolja ter odpravo posledic obremenjevanja okolja. Uveljavljanje načela »povzročitelj plača« je v zadnjih letih postalo zelo pomemben vir financiranja ukrepov politike varstva okolja. Do sedaj so v Sloveniji uvedene sledeče okoljske dajatve: taksa za obremenjevanje voda, vodna povračila, taksa za obremenjevanje zraka z emisijami CO₂, taksa za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov, taksa za obremenjevanje okolja zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil in taksa za obremenjevanje okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin. Prihodki iz okoljskih dajatev so v letu 2003 znašali 41 mrd SIT (175 mio EUR), kar je predstavljalo 1.4 % javnofinančnih prihodkov proračuna Slovenije oziroma 0.6 % BDP⁵³.

V letu 2004 so intenzivno stekle priprave na začetek trgovanja s pravicami emitirati toplogredne pline, Vlada RS pa je konec septembra sprejela Državni načrt RS o razdelitvi pravic emitirati toplogredne pline za obdobje 2005-2007 (v tem obdobju samo emisije ogljikovega dioksida). Na podlagi tega dokumenta bo Ministrstvo za okolje do konca letošnjega leta brezplačno podelilo pravice emitirati toplogredne pline določenim upravljavcem naprav⁵⁴ v katerih se izvaja dejavnost, ki povzroča emisije toplogrednih plinov.

V letu 2003 je Ministrstvo za okolje, prostor in energijo pripravilo Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov (na osnovi preračuna evidenc emisij TGP za pretekla leta je bil v letošnjem letu operativni program ustrezno popravljen). Ob tem je bilo ocenjeno, da bo že izvajanje pomembnejših pravnih aktov EU, ki so naravnani k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, zadostovalo, da dosežemo cilj zmanjšanja emisij za 8 %. Trenutno so v uporabi številni ukrepi na področju zmanjševanja emisij, kot so npr. taksa na emisijo ogljikovega dioksida, spodbujanje učinkovite rabe energije pri porabnikih, spodbujanje povečanja rabe obnovljivih virov, energijsko označevanje gospodinjskih aparatov, toplotne izolativne lastnosti gradbenih proizvodov; ravnanje z odpadki, trgovanje z električno energijo in zemeljskim plinom, obveščanje potrošnikov o emisiji CO₂ motornih vozil, spodbujanje rabe biogoriv, uvajanje trošarinskih dajatev na fosilna goriva in električno energijo.

Letos je bil sprejet Nacionalni energetske program. Med dolgoročnimi strateških usmeritvami je tudi zmanjševanje energetske intenzivnosti⁵⁵ (3.5% letno), kar je bilo tudi doseženo v letu 2003. Glavni ukrepi za povečanje energetske učinkovitosti so: uvedba energetske takse, takse na emisije ogljikovega dioksida, finančne spodbude za okolju prijazno proizvodnjo⁵⁶, informiranje in ozaveščanje porabnikov energije, energetske svetovanje, spodbujanje izvajanja energetskih storitev (pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije oz. oskrbe z

⁵³ Pomladansko poročilo 2004 in EIPF: Gospodarska gibanja 2003

⁵⁴ Gre za upravljavce naprav, ki so za obratovanje omenjenih naprav skladno z določbami novega Zakona o varstvu okolja obvezni pridobiti dovoljenje za izpuščanje TGP.

⁵⁵ Energetska intenzivnost slovenskega gospodarstva se je v obdobju 1995-2002 sicer znižala, vendar preskromno, še posebej v zadnjih dveh letih tega obdobja (v 2001 se je celo malenkost povišala). Slednja je bilo tudi posledica nadomeščanja izpada hidroenergije z večjo primarno porabo premoga in nuklearne energije ter širitev energetske svetovne industrije.

⁵⁶ Subvencije, ugodni krediti, oprostitve oziroma olajšave pri plačilu davkov oziroma taks.

energijo, demand side management) ter podpora raziskavam, razvoju in demonstracijskim projektom.

IV. EKONOMSKA IN SOCIALNA KOHEZIJA

Vprašanje ekonomske in socialne kohezije je v Sloveniji potrebno posebne obravnave, saj Slovenija kot regija dosega po stopnji ekonomske razvitosti, merjeni z BDP na prebivalca po kupni moči, po zadnjih ocenah Eurostata za leto 2003 že 77% ravni EU-25, kar kaže na pozitiven trend z vidika ekonomske kohezije. Podobno pa bi lahko trdili tudi glede stopnje brezposelnosti (po metodologiji ILO), ki je v letu 2003 znašala 6.5% in je bila nižja od povprečja EU. Kljub relativno nizkemu koeficientu variacije regionalnega BDP na prebivalca⁵⁷, ki je v letu 2002 dosegel 24.9%, so razlike v razvitosti med najrazvitejšim delom države (Osrednjeslovenska regija) in najslabše razvitim delom (Pomurska regija) v letu 2002 dosegle razmerje 1:2.05.

Politika spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, ki je bila vzpostavljena v letu 1999 in predstavlja dobro osnovo za spodbujanje notranjega razvojnega potenciala v regijah, predvsem z izdelavo regionalnih razvojnih programov ter vzpostavitvijo regionalnih razvojnih agencij kot osnovnih institucionalnih struktur, ki omogočajo povezovanje med gospodarskim in socialnim okoljem v regijah, se sooča z odsotnostjo zakonodajnega okvira, ki bi pospešil decentralizacijo, ali vsaj dekoncentracijo organizacijsko administrativnega okvira. S tem se otežuje kvaliteten razvoj regionalnih središč, ki zlasti v obrobni regijah nimajo kritične mase za hitrejši razvoj.

Predlagane sistemske rešitve so usmerjene v oblikovanje regionalnih razvojnih svetov kot oblike javno-zasebnega partnerstva, ki bi se ustanovila tako na NUTS-2 kot NUTS-3 ravni. V okviru aktivne regionalne politike je bilo v letu 2003 zagotovljeno 9.5 mrd SIT (40.6 mio EUR) regionalnih spodbud regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju, kar je za slabo polovico več kot v predhodnem letu. Poleg tega je bilo v okviru horizontalnih politik posameznih resorjev v letu 2003 za izvajanje regionalnih razvojnih programov namenjenih 63.1 mrd SIT (270 mio EUR) regionalnih spodbud, ki so se prav tako povečale za 7.4% v primerjavi z letom 2002.

Potrditev Enotnega programskega dokumenta 2004-2006 pomeni nadaljnjo podporo doseganju ekonomske in socialne kohezije med slovenskimi regijami ter možnost za skladen regionalni razvoj, ki se bo uresničeval s prostorsko (regionalno) usmerjenim pristopom, ki bo omogočil povečanje blaginje v manj razvitih, pretežno obrobni regijah. Uresničevanje vseh treh prednostnih nalog EPD – spodbujanja podjetniškega sektorja in konkurenčnosti, razvoj znanja, človeških virov in zaposlovanja ter prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva – je izvajano v skladu z načelom subsidiarnosti, ki poudarja izboljševanje konkurenčnih sposobnosti slovenskih regij (na ravni NUTS-3) na podlagi koncentriranega usmerjanja sredstev posameznih ukrepov v regije, ki najbolj zaostajajo v razvoju.

Kar zadeva socialno povezanost, kažejo indikatorji, sprejeti v Laekenu, pozitivne trende. Stopnja tveganja revščine, merjena na osnovi dohodkov v denarju in v naravi, je za leto 2002 v primerjavi z letom 2001 padla iz 10.6 na 9.9 in je pod povprečjem v EU, neenakost porazdelitve dohodka po razmerju kvartilnih razredov je ostala na isti ravni kot leto poprej, merjena z Ginijevim količnikom pa se je nekoliko znižala. Vlada RS je s sprejemom Nacionalnega akcijskega načrta socialnega vključevanja za obdobje 2004-2006 določila nadaljnjo strategijo in konkretne ukrepe za izvajanje politike socialnega vključevanja, ki temelji zlasti na pospeševanju vključevanja v zaposlitev in zmanjšanju odvisnosti od socialnih

⁵⁷ Ocena UMAR. Koeficient variacije je definiran kot količnik med standardnim odklonom in povprečjem, korigiran glede na velikost regij.

transferjev, izboljšanju dostopnosti do izobraževanja, stanovanj ter socialnih storitev ter preprečevanju tveganj in pomoči najbolj ranljivim skupinam.

V. ZAKLJUČEK

Vlada RS je v letu 2004 nadaljevala z ekonomskimi reformami, katerih skupni cilj je učinkovita vključitev v Evropsko unijo v smislu doseganja nominalne in realne konvergence ter lizbonskih ciljev. Najpomembnejši ukrepi so bili izvedeni na področju kakovosti javnih financ (povečanje deleža državnih pomoči za horizontalne cilje, znatno povečanje proračunskih sredstev za znanost in tehnološki razvoj, pospeševanje gospodarske dejavnosti, izobraževanje, aktivno politiko zaposlovanja in infrastrukturo), okrepitve instrumentov za spodbujanje podjetništva, spodbujanja neposrednih tujih naložb (povečana sredstva za nepovratne spodbude, izboljšana razpoložljivost infrastrukture in zemljišč v poslovnih conah) ter obdavčitve (sprejeta je bila davčna reforma, ki znižuje obremenitev dela in uvaja spodbude za vlaganja v raziskave in razvoj).

Vlada RS je junija 2004 sprejela osnutek Strategije razvoja Slovenije v prvem desetletju članstva v EU ter o njem sprožila široko javno razpravo, ki bo končana do konca leta. Pri oblikovanju Strategije je izhajala iz celovite ocene razvojnih dosežkov in slabosti države.⁵⁸ Slovenija je v obdobju tranzicije uspela pomembno zmanjšati gospodarski zaostanek za EU. Visoka in stabilna gospodarska je bila dosežena brez večjih makroekonomskih neravnovesij. V zadnjih treh letih se je rast upočasnila predvsem zaradi neugodnih gospodarskih razmer v svetu, pa tudi zaradi sorazmerno počasnega prestrukturiranja gospodarstva. Analize so pokazale, da počasnost prestrukturiranja slovenskega gospodarstva slabi njegovo izvozno konkurenčnost in s tem sposobnost vzdržnega doseganja nadpovprečno visoke gospodarske rasti (realna konvergenca), hkrati pa je bila tudi glavni dejavnik dolgotrajnega ohranjanja inflacije na sorazmerno visoki ravni (nominalna konvergenca). Slovenija je uspela ohraniti sorazmerno ugodno raven socialne razvitosti, kjer po številnih kazalcih dosega povprečno raven EU-15. Povečuje se stopnja socialne zaščite, znižuje se stopnja tveganja revščine, dohodkovna neenakost pa se ne povečuje. Ob tem se podaljšuje življenjska doba in zmanjšuje umrljivost dojenčkov. Kot slabost lahko izpostavimo še premajhno stopnjo izobrazbe in ne zadostno ciljno naravnost socialnih prejemkov. Trend povečevanja regionalnih razlik, ki je bil značilen za večji del tranzicijskega obdobja, se je v zadnjih dveh letih pomembno upočasnil. Dosežena je bila tudi sorazmerno visoka raven okoljske razvitosti, ki se odraža v relativno visokem deležu obnovljivih virov energije, uvajanju ekoloških metod v kmetijstvu ter relativno nizkem, čeprav naraščajočem deležu cestnega blagovnega prometa. Energetska intenzivnost se je v obdobju zadnjih desetih let zmanjšala, vendar se tempo zmanjševanja upočasnjuje, zaskrbljujoče pa so neugodne stopnje rasti emisijsko najbolj intenzivnih industrij in intenzivnega kmetovanja.

Temeljni razvojni cilj Slovenije je v desetih letih preseči povprečno raven gospodarske razvitosti razširjene EU. Tako bomo lahko ohranili in izboljšali doseženo raven socialne varnosti, pospešili razvoj vseh regij ter izboljšali okolje. Rezultat bo večja kakovost življenja in celovit človekov razvoj. Osnutek strategije⁵⁹ opredeljuje pet ključnih razvojnih programov, ki so osrednjega pomena za doseganje ciljev: (i) učinkovitejša uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta; (ii) konkurenčno poslovno okolje in učinkovitejša, cenejša država; (iii) celovit človekov razvoj in kakovost življenja; (iv) skladnejši regionalni in okoljski razvoj; (v) uveljavljanje Slovenije v svetu. Po opravljeni javni razpravi, katere cilj je oblikovanje čim širšega soglasja o razvojnih ciljih in potrebnih spremembah, bo vlada sprejela končno besedilo z natančno opredeljenimi cilji, ukrepi in njihovimi nosilci.

⁵⁸ Več v Poročilu o razvoju 2004, UMAR. Poročilo je bilo posredovano kot priloga nacionalnega Poročila o strukturnih reformah 2004.

⁵⁹ Prevod osnutka strategije je bil posredovan kot priloga Poročila o strukturnih reformah.

PRILOGA

ODZIV SLOVENIJE NA PRIPOROČILA ŠIROKIH SMERNIC ZA EKONOMSKO POLITIKO

Široke smernice ekonomske politike (ŠSEP) so osrednji instrument koordinacije ekonomskih politik in ekonomskih reform v EU in predstavljajo osnovo za koordinacijo na ožjih področjih ekonomske politike. ŠSEP za obdobje 2003-2005 so bile sprejete na zasedanju Sveta finančnih ministrov (ECOFIN) junija 2003.

Dopolnitve ŠSEP iz leta 2004 prvič vsebujejo tudi posebne usmeritve za vsako od desetih novih držav članic. V tej prilogi podajamo kratek pregled ukrepov, ki jih je Slovenija sprejela v lanskem letu in odgovarjajo na podana priporočila.

Konkretna priporočila, ki jih ŠSEP navajajo za Slovenijo, so:

- a) vzdržno zniževanje inflacije;
- b) povečevanje zaposlenosti, predvsem starejših;
- c) izboljševanje pogojev za rast produktivnosti;
- d) povečevanje konkurence v vseh segmentih gospodarstva, še posebej pa v mrežnih industrijah.

Ad a) Vzdržno zniževanje inflacije

Znižanje inflacije na raven, ki bo zagotovila izpolnitev maastrichtskega kriterija in prevzem evra leta 2007, je temeljni cilj ekonomske politike Slovenije. V juniju 2004 je bil realiziran pomemben vmesni cilj, to je čimprejšnji vstop v ERM-II. Postopno zniževanje inflacije, ki se je pričelo v letu 2001, se je v letu 2003 še okrepilo in se nadaljuje tudi v letu 2004. Rast cen življenjskih potrebščin se je konec leta 2003 znižala na 4.6% (s 7.2% konec leta 2002), septembra 2004 pa je bila 3.3-odstotna. Znižanje inflacije je posledica usklajenega in restriktivnejšega delovanja ekonomskih politik Vlade in Banke Slovenije, ki se bo nadaljevalo tudi v letošnjem in prihodnjih letih. Banka Slovenije je tako s stabilizacijo tečaja tolarja po vstopu v ERM-II odpravila doslej sicer pomemben učinek njegovega prenosa na cene. Vlada RS pa je nadaljevala z izvajanjem restriktivne politike na področju reguliranih cen (v skladu z Načrtom povišanja reguliranih cen v letih 2004 in 2005 naj njihova skupna rast v ne bi presegla rasti cen, ki se oblikujejo prosto), z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva pa je blažila njihov neposredni in sekundarni vpliv na inflacijo. S sprejetjem socialnega sporazuma pa je omogočila, da rast plač tudi v prihodnje ne bo povzročala dodatnih inflacijskih pritiskov na strani povpraševanja. Na področju socialnih transferov je bil izveden prehod na usklajevanje s pričakovano namesto s preteklo inflacijo, pri plačah pa je pričakovana inflacija le eden od elementov, ki se upoštevajo v plačnih pogojanjih (poleg dosežene rasti produktivnosti ter inflacije v območju evra). Pri finančnih pogodbah je indeksacija povsem odpravljena.

Za ohranjanje sedanjih vzdržnih stopenj rasti reguliranih cen oziroma za njihovo dolgoročno obvladljivost pa bo ključno nadaljevanje strukturnih reform v javnih storitvah, finančnih trgih in na trgu dela. Liberalizacija na področju javnih storitev je v teku, prav tako oblikovanje učinkovite regulacije. Cilj reform je vzpostavljanje konkurence v sektorjih, kjer ta še ne obstaja v zadostnem obsegu, predvsem na področju distribucije in prodaje naftnih derivatov (tekočih goriv za prevoz in ogrevanje), osnovnih komunalnih storitev in delno tudi še telekomunikacij in električne energije.

Ad b) Povečevanje zaposlenosti, predvsem starejših

- prilagoditev davčnega sistema in sistema socialnih prejemkov

- spodbujanje aktivnega staranja, še posebno z vključevanjem starejših v programe vseživljenskega učenja
- spodbujanje zaposlovanja za nedoločen delovni čas

Stopnja zaposlenosti v Sloveniji še naprej stagnira in rahlo zaostaja za povprečjem evropske petnajsterice in je višja kot v skupini novih držav članic (razen Cipra). Na nižjo stopnjo zaposlenosti v skupini starejših oseb še vedno vpliva predčasno upokojevanje v začetku devetdesetih let. Povprečna starost ob upokojitvi se, kot rezultat pokojninske reforme, že več let postopno povečuje, je pa še vedno nižja kot v povprečju v EU.

V okviru aktivne politike zaposlovanje je Slovenija uvedla številne ukrepe za izboljšanje stanja na trgu dela. Praktično vsi novi ukrepi so namenjeni spodbujanju zaposlovanja in ustvarjanja novih delovnih mest prek subvencij in davčnih spodbud ter so, čeprav so brez izjeme vezani na zaposlitev brezposelne osebe, namenjeni delodajalcem. Poleg tega se večino sredstev (70%) namenja zaposlovanju v regijah z nadpovprečno brezposelnostjo. Z letom 2004 se z namenom večje aktivacije in dodatnih spodbud za zaposlovanje ciljnih skupin izvajajo tudi trije posebni ukrepi, ki so usmerjeni na delodajalce in s tem na vzpodbujanje povpraševanja po delovni sili. To so: (i) spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb, prejemnikov denarno socialne pomoči – subvencija v enkratnem znesku; (ii) oprostitev plačila prispevkov delodajalca ob zaposlitvi brezposelne osebe, starejše od 55 let; (iii) oprostitev plačila davka na izplačane plače ter povračilo prispevkov delodajalca ob zaposlitvi brezposelne osebe z dokončano visoko stopnjo izobrazbe. V okviru davčne reforme pa je bila s spremembo dohodninske lestvice in dvigom praga pri davku na izplačane plače dosežena razbremenitev prejemnikov najnižjih dohodkov, kar bo tudi prispevalo k njihovi večji zaposljivosti.

Ad c) Izboljševanje pogojev za rast produktivnosti;

- zmanjševanje administrativnih ovir
- povečanje investicij v raziskave in razvoj
- izboljšanje kvalitete terciarnega izobraževanja

Podatki za leto 2004 kažejo na povečanje rasti produktivnosti po upočasnitvi v preteklem letu. Kljub nihanjem v zadnjih letih se zaostajanje Slovenije za povprečno produktivnostjo v EU še naprej zmanjšuje, zmanjševanje zaostanka bo pospešeno s hitrejšim prestrukturiranjem podjetniškega sektorja v smeri dejavnosti z višjo dodano vrednostjo.

Slovenija se zaveda, da je za podjetniško okolje pomembno ustvarjanje podjetjem prijazne državne uprave in zmanjševanje administrativnih ovir, zato sta bila v zadnjem letu sprejeta dva pomembna zakona s področja spodbujanja podjetništva ter malih in srednje velikih podjetij, poleg tega pa se je nadaljevala izgradnja sistema VEM. S proračuni za leti 2003 in 2004 je bilo doseženo povečanje javnih sredstev za raziskovalno-razvojno dejavnost, pri čemer je prioriteta vlaganje v uporabne raziskave in ciljne raziskovalne projekte. Za področje raziskovalne dejavnosti in področje tehnološkega razvoja sta bili ustanovljeni dve javni agenciji, nadaljuje pa se tudi priprava novega Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, ki bo med drugim določal politiko in prednostne usmeritve raziskovalne in razvojne dejavnosti v Sloveniji v naslednjem petletnem obdobju. Skladno z Bolonjsko deklaracijo se nadaljuje posodabljanje in razvoj programov izobraževanja, vključno s podiplomsko stopnjo.

Ad d) Povečevanje konkurence v vseh segmentih gospodarstva, še posebej pa v mrežnih industrijah.

- povečanje administrativne kapacitete v Uradu za varstvo konkurence
- lažji vstop konkurence na mrežne trge
- povečanje ponudbe stavbnih zemljišč za investicije

Liberalizacija in privatizacija na področju telekomunikacij in pošte, elektroenergetskega sektorja, prometa in drugih javnih storitev je v teku. Vzpostavljeni neodvisni regulatorji (agencije) v večini že delujejo, vendar se srečujejo še z začetnimi težavami, zato njihovo delovanje še ni dovolj učinkovito.

Zakonodaja na področju mrežnih industrij je bila v zadnjem letu usklajena z evropsko, zato je ob določenih izjemah dostop na trg prost. Na področju implementacij direktiv notranjega trga ima Slovenija skupaj z Litvo najmanjši transpozicijski deficit med novimi članicami EU. Urad za varstvo konkurence, ki izvaja nadzor varstva konkurence na področju omejevalnih sporazumov, zlorabe prevladujočega položaja in koncentracije podjetij, je v zadnjem letu dobil nove pristojnosti, v teku pa je tudi povečanje administrativne zmogljivosti. Konkurenca obstaja na vseh segmentih telekomunikacijskega trga, razen v fiksni telefoniji za notranje klice, kjer je bil institucionalno monopol sicer odpravljen, vendar v praksi do vzpostavitve konkurence še ni prišlo. Deregulacija elektroenergetskega sektorja je ločila dejavnosti proizvodnje, prenosa, distribucije in oskrbe ter omogočila konkurenco na trgu za industrijo. Pri železniškem prometu je v zadnjem letu prišlo do preoblikovanja in privatizacije javnega podjetja Slovenske železnice, s polnopravnim članstvom Slovenije v EU pa se je odprl trg tudi za prevoznike iz tujine. Z namenom povečanja razpoložljivosti stavbnih zemljišč za investicije pa je Slovenija izvedla prvi razpis za pridobivanje sredstev iz strukturnih skladov EU za prenavo, modernizacijo ter izgradnjo javne in komunalne infrastrukture v okviru poslovnih con.